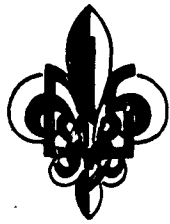

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

КРУГ СЕСТРИЧОК І БРАТЧИКІВ

Видає Орлиний Круг і Ланка „Н” Кадри Виховниць

Ч: 31 Л І Т О 1967

"В О Г О Н Ь   О Р Л И Н О Ї   Р А Д И"

=====

Ч: 31

Л І Т О

1967

З М І С Т :

Новацький Вогник - Сірі Орли НІНА і ФІЛЬКО	стор. 3
Вмілості та новацькі табори - Сірий Орел НАДЯ	" 15
Сніп пшениці - Ніна НАРКЕВИЧ	" 17
Звідкіля береться хліб?	" 19
Легенда про пшеницю .-. Деся.ХРАПЛИВА	" 22
Свято Івана Купала	" 28
Котра година?	" 30
Тотем роя КАЛИНКИ -.Сірий.Орел ДЕНИС	" 33
Летюче дерево	" 34
У табори (вірш)	" 36
Підлюте (вірш) - Сестричка Мавка	" 37
Вогник (вірш) - Л, Х.	" 37
Самодіяльна гра	" 38
Влаштуймо таборову забаву	" 38 а
Гри і забави	" 42
Гетьманщина (новацький змаг)	" 43
Загадки	" 45
Косарі (рухова гра)	" 46
Полотно (рухова гра)	" 47

Ілюстрації - ст.пл. І. Юрчук, ЛЧ.

Сірі Орли Ніна і Філько

Н О В А Ц Ь К И Й   В О Г Н И К

"Братчику, чи сьогодні буде вогник?" - запитує тебе малий новак.

Чому саме цей запит чуєш так часто в таборі? Чому таке велике розчарування зарисовується на личку дитини, коли ти відкажеш "ні"?

Новаци люблять і прагнуть великих і могутніх вогнів, бо ця велич додає їм захвату і радісних поривів.

Обов'язком новацьких виховників, однак, є дати дітям вогник маленький, підхожий більше їхньому віку та ростові. Вогник, який міг би, замість бурхливих переживань, розбудити в душі дитини більше чару, загадочности і спокою, який міг би до реальности внести трохи казкового світу, розбудити диточу фантазію й уяву. Тому для новацтва будемо будувати вогники малі, по більшості стіжкової форми, легкі до підпалення та безпечні. А тому, що вогник у житті новака повинен бути небуденною а величною подією, постараємося, щоб їх було не забагато і подбаємо про його якість. В таборі повинно відбутися два, а вже найбільше три вогники на тиждень, при участі малої кількості дітей. Коли біля вогника засяде більше число новацтва, виховникові є тяжко всіх охопити й зацікавити. Тому у великих таборах вогники повинні відбуватися гніздами, або роями. Два, а найбільше три вогники впродовж цілого таборівання - при участі всіх таборовиків.

Програма:

Програма повинна стосуватися до програми дня, або бути ще одним засобом підготовки новацьких проб та вмілостей, а вже в наступному разі бути пописовою.

Всі точки вогника повинні вплітатися в одну гармонійну цілість. Щоб це уможливити, мусимо в першій мірі, підібрати тему. Всі точки: розповідь, пісні, гри, вправи і т.п. будуть достосовані до теми і будуть із собою зголжуватися.

Не лише точки вогника повинні гармонізувати із собою. Дуже важним чинником успіху кожного вогника - це обряд відкриття і закриття. Цей обряд мусить також бути тісно зв'язаний з темою.

Новацький вогник, від хвилини запалення до пластового "Надобранич" мусить творити одно гармонійне колесо, в якому одна точка дає почин другій, друга третій і так одна по одній зливаються в одну гарну цілість.

Підчас вогника не слід оплескувати точок, а радше треба привчати дітей нагороджувати малих артистів різними новацькими окликами, як нпр. "Гарно, гарно, дуже гарно!", "Чу-чу-чудово!", "пре-е-е-красно!", "дуже, дуже, дуже цікаво!", "смішно, смішно, ох як смішно!", "зна-а-а-а-менито!", "с-с-с-смішно!" і т.п.

Поміж точками, замість нудних перерв, або нетерпеливого очікування дальших виступів, добре завести між роями різні перекликування, запити і відповіді, влучні завваги щодо вогника, та різні вигуки. На примір: Після пісні "Край лісу на полянці", братчик запитує: "Як шумить ліс?"

діти: "ш-ш-ш-ш"
братчик: "Не чую!"
діти: /голосніше/ "ш-ш-ш-ш"
братчик: "Як звучить струмок?"
діти: "плюсь - плюсь"
братчик: "Як цвітуть сунічки"
діти: /отворюють тісно стулені руки/ "о-о-о-о сь так!"

Можна давати різні запити іншим роям: "Левики, який у вас ройовий клич?" Левики: "Це наша новацька тайна!" і т.п.

Завваги щодо новацького вогника можуть також бути різні: "Наш вогник уже догаряє. Ох, як шкода!". "Вогник дуже голодний, ану докиньте дров!", "Сторожі вогника, не дрімайте!", "Гори, гори, вогнику!" і т.п. При тім треба згадати, що до кожного вогника є призначені сторожі /які чимсь відзначилися/, що підпалюють вогник і дбають про нього. Тільки ці новаки мають дозвіл відходити від вогника й докидати до нього дров.

Діти дуже люблять багато вигукувати, наслідувати голоси природи, перекликуватися, голосно сміятися і загалом робити багато шуму і гуку. При вогнику можуть гуртом /зорганізовано/ покричати й посміятися. Не відмовте їм тої приємності, а радше дайте їм нагоду до цього. Братчик, одначе, мусить мати сильну контролю над дітьми. Новаки повинні викрикувати лише у визначений для цього час, а коли братчик піднесе до гори руку, новаки повинні втихнути.

Перед закриттям вогника складається подяку за добрі діла. Для прикладу подаю одну точно опрацьовану програму новацького вогника та дві більше загальні програми, які кожний братчик повинен поширити відповідно до своєї фантазії та помисловости.

ВАТРА ч: 1
=====

Місце: табір

час: 7:30 - 8:30

мета: перша новацька проба /вимога 9-ої точки/

тема: новак є приятелем звірят

участь: гніздо /до першої проби/, 15 новаків

програма:

1. Обряд відкриття /10 хвилин/
  - а. вступ
  - б. підпалення вогника і новацький клич
  - в. заячий танок
2. Самодіяльна гра: "Шербатенький" /10 хв./
3. Пісня: "Ми зайчики стрибайчики" /2 хв./
4. Вправа: "Коні" /3 хв./
5. Розповідь: "Про коня" /5 хв./
6. Вірш: "Пес і кіт" /1 хв./
7. Вправа: "Котяче весілля" /4 хв./
8. Гра: "Відгадай звірят" /10 хв./
9. Пісня: "Іжак" /3 хв./
10. Загадки - /2 хв./
11. Подяки за добрі вчинки /10 хв./
12. Обряд закриття:
  - а. вступ
  - б. новацький клич
  - в. молитва
  - г. пластова надобраніч

Пояснення програми:

1. Відкриття:

Братчик: "Новаки, ви всі є приятелями звірят. Чи так?"

новаки: "Так"

братчик: "Ви є приятелями куцохвостих зайчиків, колючих їжачків, хитрих лисиків, довгоногих марен, бо це гарні й добрі звірята і Бог післав їх нам і наказав їх шанувати. Новаки, присягаємо до землі, немов зайчики" /присідають/" поглянемо на право чи нема не ворога /обертають всі голови вправо/, поглянемо вліво. Нема ворога, ми безпечні, тому запалимо наш вогник. Сторожами сьогоднішнього вогника назначаю рій "Куцохвості". Сторожі, підпалити вогник! Всі зайчики піднести вуха до гори! /всі діти підносять руки понад голову/ Відкриваю вогник. - Готуйсь!"

Новаки: "Готуйсь!"

Заячий танок: Братчик: "Тепер, коли наш вогник розгорівся, затанцюємо кругом нього заячий танець. /Новаки стають, обертаються вправо, беруться за бедра і скачуть довкола вогника. Можна також перевести американський діточий танець "Бані гап" самі собі приспівуючи, який виходить дуже ефективно. Спершу треба показати дітям рухи. Після танку всі сідають на свої місця./

2. Самодіяльна гра:

Братчик пояснює: "Новаки, зараз я вам розкажу казку про малого зайчика. Коли підчас розповіді я скажу слово "ліс", то ви всі вигукнете "у-у-у-у", коли скажу слово "зайчик" - плеснете в долоні і разом вигукнете "скік-скік", коли скажу "дерева" вигукнете "ш-ш-ш-ш", коли скажу слово "лапка", то ви скажете "дряп". Добре? А тепер всі повправляємо"/діти вправляють вигуки і після проби братчик починає розказувати/.

Братчик: "Край лісу /у-у-у-у/ на полянці, у високій густій траві жила собі у вигідному гнізлечку стара зайчиха. Мала вона одного синка, сивенького, куцохвостого зайчика /плеск в долоні, скік, скік/. Малий зайчик /плеск в долоні, скік-скік/ часто лишався сам в гнізлечку, і тому мама давала йому найку: приляж низенько до землі, сховай лапки /дряп-дряп/ під себе і сиди не порушно в траві, хоч би й що діялося. Служняний зайчик /плескіт, скік-скік/ лежав у м'якому леговищі, в зеленій траві і широко відкритими очима дивися на світ. Одного разу з близького лісу /у-у-у-у/ прискакали два..... і т.д. /Розповідь збудована на підставі оповідання "Шербатенький", що поміщене у "Вогні Орлиної Ради" ч: 22, стор. 28. Закінчити його так, що зайчика від того часу замість "скік-скік" прозвали "Шербатенький".

3. Пісня:

Ми зайчики...

МИ, ЗАЙ-ЧИ-КИ СТРИ-БАЙ-ЧИ-КИ, СТРИ-БА-Є-МО В ЛИС-

КУ, МИ ЛЮ-БИ-МО ТРА-ВА-ЧЕНЬ-КУ Й КА-ПУС-ТОНЬ-КУ СМАЧ-НУ.

Ми зайчики - стрибайчики,
Стрибаємо в ліску,
Ми любимо травиченьку
Й капустоньку смачну.

Ми зайчики - стрибайчики
Ми весело живем,
Зеленую травиченьку
Де хочем там і рвем.

4. Вправа: "Коні".

Братчик: "Новак є приятелем не лише пильних звірят, але також тих, що живуть в лісі, чи при хаті. Звір"я, яке є дуже всіми люблене - це кінь".

Новаки, які кіньми, виходять і виконують вправу /немов коні в цирку/ - присідають, скачуть, іржать, кланяються і т.п. Один новак батогом їх підганяє.

Коней робимо так: новаки уставляються по два. Один стоїть, а другий ззаду бере його руками за бедра й низько схоляється. Обидвох покривається коцом. Голову коня робимо з 10-фунтової торби, яку одягає на голову той новак, що стоїть. Хвіст може бути з прута або шнурка. Після вправи всі вигукують: "гарно, гарно, дуже гарно" і т.п. Братчик запитує: "Як звучить хід коня, коли йде дорогою?" Новаки видають звук язиком, наслідуючи хід коня /раз голосніше, а потім тихше/.

5. Розповідь про коня /"Готуйсь" ч.3/23, березень 1956/

6. Вірш "Пес і кіт". Братчик закінчує свою розповідь і каже: "Окрім коня живуть ще інші звірята біля хати. Про них розкаже нам Ромчик Жук".

"Скажіть мені: хто наші друзі,
Що не покинуть і в недузї?
Що з нами бавляться без слів,
Що зроблять все, щоб лиш звелів;
Що пильно з школи нас чекають,
І аж на зустріч вибігають
І через двір біжать слідом,
Як млин, махаючи хвостом?

Вгадали? Це ж бо пес і кіт.
Для них дитина - цілий світ.
І ми їх любимо так само,
Ними піклуємося гарно.

7. Новацький танок "Котяче весілля". /Рухи підібрані до слів пісні/

1/ Що за гамір, що за шум,
Бубни грають: бум, бум, бум.
Скрипка грає тра-ля-ля,
Це котяче весілля.

3/ Киці в білих фартушках
Накривають до стола
Сиві котики старі
Грають карти при столі.

2/ Всі танцюють гопака
На здоров"я котика.
Хай живе здоров наш кіт
Любий Мацько много літ.

4/ А старенькі їх мами
Посідали за столи.
І тихенько гомонять
Дивлячись на молодят.

5/ А вся молодь, що там є
Коломийки танцює,

Що аж хвостики мигтять
Білі капчики дрожать.

8. Гра: "Вгадай звір"ят".

Братчик каже: " А тепер побачимо, скільки ви знаєте звірят. Один новак відійде від вогника, а ми всі виберемо назву одного звіря і поділимо на склади. На примір: за - яць. На поданий знак одна група буде кричати склад "за", а друга "яць". Спробуємо. Той новак, що відійшов від вогника, повернеться і му - сітима відгадати назву звір"я". /Найкраще вибрати назви, які мають два склади: сер - на, вов - чик, о - сел, вед- мідь, вів - ця і т.п. На кінець взяти " ї - жак"/

9. Пісня: "Їжак"

10. Подяка за добрі вчинки.

11. Обряд закриття:

а. вступ - братчик каже: " Новаки, прошу встати, А тепер перед закриттям хочу запитати вас, хто є царем звірів?"

новаки: "Лев"

братчик: "Крикнемо всі разом "р-р-р-р", немов той лев!"

новаки: "р-р-р-р"

братчик підносить руку догори. Новаки вмовкають. "Готуйсь!"

всі: "Готуйсь!"

б. Молитва: "Новацька Вечірня Молитва"

в. Пластове Надобраніч

Розхід роями.

Новацький вогник ч: 2

Місце: табір

час: 7:30 - 8:45

мета: перша новацька проба

тема: новак пізнає 5 родів дерев

участь: рій

Програма:

1. Обряд відкриття

а. вступ

б. підпалення вогника і новацький клич

/10 хв./

в. пісня "Край лісу на полянці"

г. самодіяльна гра

2. Розповідь: "Подорож Мирона" /15 хв./

3. Інсценізація розповіді. /10 хв./

4. Загадки /5 хв./

5. Гра "ходи за мною" / 5 хв./

6. Пісня: "Ой, у лісі, лісі" / 5 хв./

7. Гра "Так ідять Соснівці" / 5 хв./

8. Подяка за добрі вчинки /10 хв./

9. Обряд закриття: /10 хв./

а. вступ

б. новацький клич

- в. молитва
- г. пластове надобраніч

Пояснення програми:

1. Обряд відкриття:

- а/ Новаки стають довкруги вогника. Братчик назначає новака, або новаків до підпалення вогника.
- б/ Новаки підпалюють вогник. Братчик вітає новаків новацьким кличем "Готуйсь".
- в/ Пісня "Край лісу на полянці"
- г/ Самодіяльна гра:
Братчик пояснює слово "поляна" і "ліс". Коли вітер віє, дерева в лісі гнуться зі стогоном то в один, то в другий бік. Новаки є деревами. Вони підносять руки вгору та видають звук вітру /у-у-у-у; ш-ш-ш-ш/.
"Дерева" починають хитатися, немов підчас бурі, перше в правий бік, потім в лівий, опісля вперед, а відтак взад.

2. Розповідь:

/Це тільки короткий нарис розповіді. Її треба значно поширити та додати більше описів/.

"Малий Мирон дуже цікавиться подорожами астронавтів і тому залюби про них читав в газетах та слідкував за ними на телевізії. Із своїми товаришами Мирон часто розмовляв про лет на місяць, ракети, їхню будову та нишком мріяв колись сам стати астронавтом.

- Ти ще так мало знаєш про світ, в якому живеш, - говорив йому батько. - Краще пізнай це, з чим стрічаєшся кожного дня, а вже аж тоді зможеш думати про інші світи.

Одного дня рій Мирона вибрався на прогулянку в ліс. Хлопці радо приглядалися природі, оглядали рослини кругом себе і вивчали назви дерев в лісі. Братчик їм пояснив:

- Дуб - сильне дерево, дуже пожиточне, вирощує жолудь і т.д.
- Сосна - шпилькове дерево, що залишається завжди зелене, гарно пахне і т.д.
- Тополя - високе, струнке дерево, росте самотно в полі і т.д.
- Верба - росте над водою, має довгі, додолу звисаючі гауззя і т.д.
- Калина - кущ, який восени прикрашується червоними ягідками і т.д.

Після прогульки Мирон пішов скоро спати і приснився йому дивний сон. Побачив він себе у великій блискучій ракеті, якою летів просліджувати неznані простори. Після довгої подорожі заїхав він на дивну планету, на якій зустрів п'ять родів мешканців. В першій групі були люди високі, грубі й сильні, з буйним волоссям на голові. Працювали вони на полі й вирощували на ньому жолудь. Мирон, запізнавшись з ними, назвав їх Дубівцями, а їхнє село Дубівкою.

В другій групі люди мали зелену шкіру, колюче зелене волосся і зелені очі. У своїх варстатах виробляли вони золоті шишки, в кітлах варили живицю. Їх Мирон назвав Соснівцями, а їхнє місце замешкання - Соснівкою.

Із Соснівки Мирон зайшов над великий став. Там він побачив людей середнього росту, з похиленими до переду постаттями. З голів у них спадало довге зелене волосся, що часто доторкало землі.

"Чому живете в цій вогкій околиці?" - запитав їх Мирон.

"Бо в нас довге волосся, яке треба часто мити. Воно для нас є найбільшою прикрасою і ми його мусимо дуже пильно доглядати" - відповіли люди, що жили над ставом.

Мирон прозвав їх Вербівцями, а їхню оселю Вербівкою.

Після довгої подорожі, Мирон зайшов до оселі, де жили маленькі та дрібненькі люди, з червоними вухами, з червоними очима й носами та гарним зеленим волоссям. Вони йому дуже нагадували калину й тому він їх назвав Калинниками а їхню оселю Калинівкою.

Ходив так Мирон від одних до других мешканців планети цілий день і загубив напрям чи пак дорогу до своєї ракети. Під вечір підійшов він до вартового, який стояв сам в полі. Був він дуже високий і тоненький, з довгим стерчучим до гори волоссям. Зблизившись до нього близенько, Мирон чемно запитав про його напрям до його ракети.

"Глянь, ось там на заході стоїть мій друг, йди до нього а він тобі покаже дальший шлях". - Так ішов Мирон від одного вартового до другого, від другого до третього, аж доки не добився до цілі. Він завважив, що всі вартові були тої самої височини, із стрункими постаттями, та до гори стерчучим волоссям. Він і прозвав їх Топільцями.

Пізно ввечір знайшов він свою ракету, ввійшов до середини, потиснув гудзик і раптово - проснувся. На столику була ліжка дзвонив його годинник, який нагадував йому, що час іти до школи вчитися про світ, з яким стрічається кожного дня.

3. І н с ц е н і з а ц і я :

1. Новаки "засипляють", схиливши голову на руку, яка є оперта на коліні.

2. На даний знак всі починають храпіти.

3. На даний знак починають наслідувати рухи й звуки братчика.

а/. запалення ракети /з-з-з-ирк/

б/. ракета розгрівається /ш-ш-ш-ш/

в/. мотори гудять /д-р-р-р-р/

г/. ракета виїздить /в-в-в-у-у-м-м-м-/

г/. ракета лежить /свист/

д/. ракета сідає на планету /бум/

4. Пісня "У мандри, у мандри"

5. Новаки стають в круг і машерують довкола вогника, співаючи. Стрічають Дубівців, які ходять ось так: /новаки наслідують хід

5. Пісня: "Машерують Пластуни" /1-ша стрічка, гл. Пл. Спів./

Машерують пластуни
Через гори долини.
Гей, доріженька закурилася.

Підходять до Соснівців. Вони ходять ось так:

6. Пісня: Хоруговки лопотять
А підківки цокотять.
Гей, доріженька закурилася.

Приходять до Вербівців. Вони ходять ось так:

7. Пісня: "Пішли діти в ліс гулять /1-ша стрічка/.

Приходять до Калинників. Вони ходять ось так:

8. Загубилися і стрічають Топільця. Він ось так стоїть на стійці: Тримає руки цілком до гори і стоїть на пальцях. Повертається до ракети. Сідають на свої місця.

9. Чути годинник: тік-так-тік-так /дві групи перекликаються/
Простягають і труть очі. Щойно пробудився зі сну.

4. З а г а д к и :

Не дівчина, а одягає намисто /Калина/

На весну одягається
А на зиму одіжи цурається. /дерево/

Зимом чорне, весною і літом зелене
Осіню жовте. /Ліс/

Хто плаче без сліз? /верба/

Весною веселить, літом холодить,
Восені годує, зимою гріє. /ліс/

5. Г р а : "Ходи за мною"

Навколо круга, яке утворюють новаки, стаючи лицем до вогника, ходить один і ударивши когонебудь легко по плечі каже: "ходи за мною". Ударений виступає з круга. Обидва новаки ідуть звичайним кроком наоколо круга, в противнім напрямі.

Зійшовшись, подають собі 3 рази руки, або кланяються собі 3 рази і біжать даліше в тім самім напрямі, як дотепер ішли. Хто скорше добіжить до опорожненого місця і стане на нім, хочби одною стопою, займає його, а другий продовжує гру.

6. П і с н я : /на мелодію : "Ой, під гаєм, гаєм"/

Ой, у лісі, лісі,
В лісі зелененькім /2/
Там гуляли новачата
З песиком сивенькім.

Гуляли, гуляли
Ягідки збирали /2/
І новацькі пісні жваві
Гуртом заспівали.

Пісня вдаль летіла
Шумів ліс гілками /2/
Мандрували новачата
Лісом і ярами.

А, як потомились
В коло посідали /2/
І у тіні високого
Дуба спочивали.

7. Г р а : "Так їдять Соснівці".

До галузки на висоті голови, прив'язується на нитці цукорок, прецель, тісточки, тощо. Новак-Соснівець має підскочити і схопити повішаний присмак зубами.

8. П о д я к а за добрі вчинки.

Новак, котрий хоче подякувати комусь, що йому вчинив добре діло, встає і каже: "Готуйсь!" "Я хочу подякувати ..... за це, що він /тут подая ім'я людини, яка йому це добре діло зробила й каже, яке це діло було/ - "Готуйсь!" "Якщо ця особа, ко- му дякувано є при вогнику, вона встає й каже: "Готуйсь!"

3. З а к р и т т я :

Новаки встають. Стають в круг. Братчик вітає новацьким кличем. Співають "Боже, що дав нам сю днину". Говорять молитву. По молитві беруться за руки та співають: "Ніч вже йде".

НОВАЦЬКИЙ ВОГНИК

ч.3

Місце: табір
Час: 7.30 - 8.30
Мета: вмілість таборовик
Тема: Як люди дістали вогонь.
Участь: Новаки з ланки Таборовик
Програма:

1. Обряд відкриття

- а. вступ
- б. підпалення вогника
- в. пісня: "Запалала наша ватра"
- г. "іскра дружби"

2. Розповідь: "Звідки прийшов вогонь"
3. Пісня: "Гори, гори вогнику" /гляди: Л.Храплива "Іскри"/
4. Інсценізація, розповіді
5. Самодіяльна гра
6. Пісня: новацькі коломийки
7. Вірш: "Вогник" /"Готуйсь", 1963, ч.3./
8. Загадки
9. Подяка за добрий вчинок
10. Обряд закриття

Переведення програми:

1. Обряд відкриття:

- а/. Новаки стають довкруги вогника.
- б/. Братчик назначає новаків, що підпалять ватру і роздає їм смолоскипи.
- в/. Чотири братчики підходять до ватри з чотирьох сторін і передають вогонь новакам. Новаки запаляють свої смолоскипи, а тоді ними підпалюють ватру.
- г/. Пісня: "Запалала наша ватра".
- ґ/. іскра дружби: Братчик бере "жевріючу іскру" і посилає її через новацький круг. Робить це в той спосіб, що стискає руку новака, який стоїть по його правій стороні, а той передає іскру своєму сусідові. Коли іскра вернеться знов до братчика, всі новаки кличуть "Готуйсь". "Іскру" шлеться три рази.

2. Р о з п о в і д ь

Це діялось ще дуже давно, коли ще звірі з людьми говорили. В той час на світі були дуже гострі зими. Мороз присипував світ грубою верствою снігу, а вітер гонив поміж людьми, охолоджуючи їхні вже й так скостенілі від зимна тіла.

В одному селі жив малий хлопець. Був він до всіх привітний, завжди веселий і чемний. Навіть люта зима з морозом не мали сили стерти усмішки з його лица. Помимо того, що всі люди дуже тяжко терпіли від холоду, нарікали на свою нещасну долю, він ніколи не піддавався біді. Він ходив поміж народом, розвеселяв його, потішав, як вмів і помагав, як міг. Та його поміч була замала.

Одного дня рішився він вибратися в дорогу, щоб довідатися від звірів, як вони зимують, принести людям добрі поради і пор'ятунок.

Добре одягнувся, взяв до торби окраєць хліба й кусок си-ра і вирушив в світ. Довго мандрував він полями й лісами, аж одного дня зустрів ведмедя.

"Здоров, ведмедю!" - промовив.

"Здоров, хлопче!" - відповів ведмідь. "Куди то ти мандруєш?"

"Йду дізнатись, як допомогти людям щасливо перебути холодну зиму. Скажи мені, друже, як ти зимуєш?"

"Я сплю всю зиму у вигідній норі" - відповів ведмідь.
"Порадь своїм людям, щоб і вони так зробили".

Подякував хлопець ведмедеві за пораду і пішов далше.

Йшов, йшов, аж тут йому назустріч вивірка скаче.

"Добрий день, сестричко!"

"Добрий день, хлопче! Куди то ти мандруєш?"

"Иду дізнатись, як допомогти людям щасливо перебути холодною зиму. Скажи мені, білочко, як ти зимуєш?"

"Я сиджу вигідно у своїй дуплі і спокійно заїдаю горішки, які сама придбала. Порадь своїм людям, щоби й вони так зробили".

Подякував хлопець вивірці за пораду і пішов далше.

Йшов, йшов, пройшов вже великий шмат дороги, аж тут йому назустріч вилетіли бузьки.

"Агой, хлопче!" - вигукнули всі разом. "Лети з нами в теплі краї, бо зима люта тебе заморозить - а нам сонце ясніше світить і їсти є доскоду. Ходи! і ще своїх рідних зі собою возьми!"

Подякував хлопець бузькам за щедрі поради, побажав їм щасливої дороги, а сам подався далше в світ.

Йшов, йшов і над ставом зустрів жабу.

"Здорова, жабо!"

"Здоров, хлопче!" - відповіла жаба. "Куди то ти мандруєш?"

"Иду дізнатися, як допомогти людям щасливо перебути холодною зиму. Скажи мені, подруго, як ти зимуєш?"

"Я занурюся в болото й там вигідно і безпечно очікую весни. Порадь своїм людям, щоб і вони так зробили!".

Подякував хлопець жабі, побажав їй гарних снів в болоті і дуже зажурений пішов вперед.

Край лісу стрінув вовка. Гарненько з ним привітався і дуже засумував.

"Чому так сумуєш?" - запитав хлопця вовк.

"Як мені веселим бути, дорогий братіку," - відповів хлопець.

"Иду дізнатися, як допомогти людям щасливо перебути холодною зиму та замість добрих порад принесу людям тільки велике розчарування. Людина не потрапить цілу зиму в норі спати, не зможе жити в дуплі чи болоті, та не полетить у теплі краї. Що мені тепер робити? Яку розраду принести людям?"

Жаль стало вовкові стурбованого хлопця. Він хвилинку подумав і сказав:

"Не сумуй, хлопче. Я знаю таку гору, яка в собі має печеру - замок, в якій живе сонце. Якщо ти на завжди приймеш мене своїм другом, я обіцяю тобі роздобути в нього теплий промінь".

"Гаразд!" - крикнув хлопець, сплеснувши з радості в долоні. "Иди до замку сонця і принеси людям сонячний промінь!"

Вовк довго не вагався. Пішов до печери-замку, де проживало сонце, вийняв з його корони одну іскру і приніс її в дарунку хлопцеві.

Цю іскру передав щедрі хлопець людям і так постав на

світі вогонь. Вовк побратався з хлопцем і став його вірним приятелем.

І так, завдяки доброму серденьку хлопця горить сьогодні між нами вогонь. Тільки не має тут найвірнішого друга людини-пса.

3. П і с н я : "Гори, гори, вогнику".

4. І н с ц е н і з а ц і я : розповіді про вовка і вогонь.
/На майструванні, день перед вогником, поробити маски звірів, які виступають в цій байці. За сонячну іскру, вбрати лампку в червоний папір і засвітити/.

5. Самодіяльна гра: Хор звірів: Братчик назначує новаків, які будуть видавати звуки звірів.

Ведмідь: гgggrrrrrrggrrrr Вовк: Аву-у-у-у

Вивірка: шкраб-шкраб

Жаба: кум-кума, кум-кума

Бузько: кле-кле-кле

Раз одні, раз другі, раз всі разом видають звуки.

6. П і с н я : Новацькі коломийки /Готуйсь, 1954, ч.3/6/.

Ой, з-за гаю зеленого

Вітер повіває.

А новацтву у таборі

Любо день минає.

То на збірці, то на стійці,

То на прогулянці,

Цілу днину сміх лунає,

Спів несеться вранці.

А наш вогник, друг новацький

Щовечір палає,

А хто не був у таборі

Той щастя не знає.

7. В і р ш и к : /Готуйсь, 1963, ч:3. Написала Сестричка Мавка/

В о г н и к

Вечером в таборі

Вогник розгорів

Засвітили зорі

Радість новаків.

Вогник розгорівся

Серед новаків

Іскорками вкрився,

Казку розповів:

"Де зелені бори,

Шуми потічків,

У карпатських горах

Я колись горів.

Грілись біля мене

В колі новаки.

Ліс шумів зелений -

Рідні смерічки...

Вітер ніс у гору

Іскри понад ліс,

І новий в таборі

Люд новацький ріс...

Руки там міцніли

І росли серця,

Щоб знову розцвіла

Рідна сторона".

Сірий Орел - Надя

ВМІЛОСТІ ТА НОВАЦЬКІ ТАБОРИ

Минулого року Крайовий Референт Сірий Орел Влодко М. видав розпорядження, щоб на таборах не переводити ні підготовки до новацьких проб, ні новацьких проб. Тому на таборах буде тепер далеко більше вмілостей, як передше.

Новаки люблять вмілості. Кожна нова вмілість це ще одна відзнака на однострій. Кожна нова вмілість це побільшення знання та зацікавлення новака - це ми так розуміємо вмілості. Вмілості з новачками легко переводити, бо новаки їх люблять. Коли новачкам сказати, що на таборі є всего кілька вмілостей до вибору, то вони не задоволені. Вони хочуть багато вмілостей. Тепер новаки матимуть те, що хочуть: багато вмілостей.

Багато вмілостей є у правильнику, але не всі вони надаються на табір. На табір надаються тільки вмілості, що відповідають таким вимогам:

Вмілість неможливо перевести в домівці.

Вмілість легко перевести на таборі.

На таборі є відповідний виряд до вмілості.

Братчик має збірник матеріялів, або відповідну допоміжну літературу.

Вмілість не має визначеного часу, тобто, як тільки новачки відповідять вимогам вмілості, вони її закінчили

Перше місце на таборі займають вмілості спортові:

Атлет, Змагун, Кожум'яка, Любитель гор та Чорноморець.

На таборі є для них найкраще місце: спортовий виряд, багато часу, багато простору.

Друге місце - вмілості таборово-природничі:

Таборовий /його мусить пройти кожний таборовий, якщо не на першому таборі, то обов'язково на другому/,

Верховинець, Син України - мандрівничі вмілості, котрі можна перевести тільки на таборі;

Лісовик, Приятель квітів - природничі вмілості, також табір є найкращим місцем для їх переведення.

Інші вмілості, що надаються на табір:

Астроном, Бистрозмисл, Дослідник, Золоторукий, Санітар, Скоморох, Фотограф.

Є ще друга група вмілостей, котрі можна переводити на таборі під умовою, що новак частинно підготований до вмілості, і має на це докази, або братчик є добре підготований і приїде із усім потрібним вирядом.

- Актор - якщо новак вже виступав на сцені вимагане число разів і має посвідку від свого братчика або батьків, якщо братчик знає, що це ляльковий театр та вмів його переводити.
- Вівтарний хлопець - якщо новак вже вмів служити і служив при різних Богослуженнях. Цю вмилість на таборі переводить капелян.
- Географ - якщо братчик привезе на табір досить велике число книжечок про інші краї, котрі новаци зможуть перечитати.
- Декляматор - якщо новак виступав із деклямаціями вимагане число разів.
- Літун - якщо братчик має досить допоміжної літератури та привезе зі собою відповідний матеріал для будови літаків.
- Музикант - якщо батьки дозволять новакові взяти на табір інструмент, та якщо на таборі є братчик, що сам грає на даному інструменті.
- Розгадувач - якщо новак вже відгадує загадки і в Готуйсь, чи іншому журналіку було згадано, що він відгадує загадки та що хоча і раз вислав добрі відгадки.
- Розповідач - Якщо на таборі є бібліотечка, що новаци могли б дещо перечитати, щоб могли розповідати.
- Співак - якщо є братчик, що сам співає і вмів багато пісень.
- 4 історичні вмилості - Княжий дружинник, Запорожець, Стрільчик, Малий амбасадор - якщо братчики приїдуть добре підготовані, або привезуть зі собою всю потрібну літературу.

Ніна Наркевич

СНІП ПШЕНИЦІ

Ранок видався погожий. Старий Авраам вже закінчив орати своє маленьке вбоге поле. Тепер він ішов поволі з великою торбою важкого пшеничного зерна та вмילוю рукою сіяв його. Гарно та рівномірно падали зерна в чорну пухку землю. Авраам любив цю працю. Як буде добра погода, то незабаром виросте пшениця і буде його родина мати досить хліба, минуться ці голодні сумні дні...

Зайнятий цими думками він не помітив, як до нього наблизився старий подорожник. Він привітався та став питати про найкоротшу стежку до головного шляху.

"Ми поспішаємо, об'їздити все село забере нам багато часу. Дозволь нам переїхати цією стежкою через твоє поле" - попросив подорожник.

З краю поля стояв віслюк, а на ньому сиділа молода жінка з дитинкою на руках. В Авраама було добре серце, а подорожні йому подобались: особливо ця молоденька жінка, що ніжно всміхаючись до своєї дитинки, легенько її заколисувала.

"Ви, мабуть, здалека? Може зайдете до хати, відпочити?" - ввічливо запросив їх Авраам. Але старий відмовився:

"Ми дуже поспішаємо, добрий чоловіче!" - ще раз повторив він.

"Ну, то прошу, їдьте собі! Отут у торбі маю кусень сухаря та сир. Це мій полуденок, візьміть хоч це."

Жінка ласкаво всміхнулася до Авраама та подякувала, а старий вже пошепки додав: "Як хтось питатиме про нас, кажи: Не бачив таких!"

Подорожні поїхали вузькою польовою стежкою. Хутко їх постатті зникли за сусіднім пагорком на кінці поля.

"Які приємні, милі люди! Молоденька мати - красуня, а ось видно тікають від когось... О, Боже милий, який же я недотепа!" сам собі докоряв Авраам. "Та тож дитинку - видно хлопчика вони рятують бідолахи... Тродові посіпаки скрізь тепер поляють за немовлятами. Бідні, вони, бідні! Як їм втікати на віслюкові, коли Тродові загони мають швидких коней!"

Над вечір вже закінчив посів і пішов до хати відпочивати. Дома він розповів своїй жінці про цю пригоду. "Як мені їх шкода! Видко добрі люди! Ми то щасливі, бо нема в нас немовляти, а як мусять всі бідні матері терпіти!" - "Якби хоч далі вони від'їхали, поки Тродові собаки сюди не прилетять" - турбувалася Авраамова жінка. - "Оця стежка може їх привабити. Якби виросла пшениця, то не так видно було б! - журився Авраам.

Ніч минула, а на другий ранок Авраам вийшов з хати поглянути на свій засів та й зачудувався - на його полі вже виросла густа рясна пшениця. Від вітру хвилями гойдалися важкі колоски, що вже почали жовтіти. Авраам хотів стежкою перейти все поле, та дарма, стежки не знайшов... "Це чудо сталося, за одну ніч виросла пшениця" - думав Авраам.

За спиною в нього почувся кінський тупіт. Наближались військові. Вони стали на межі та брутально кричали, кликали Авраама. "Гей, ти, падло, кажи, не бачив тут подорожніх? Жінка з дитиною та старий дід?"

Серце в Авраама швидко застукотіло. Він низенько вклонився та відповів: "Ні, шановні панове, нікого тут не було вже більше як тиждень часу"...

"А він має рацію, пане начальнику" - обізвалися другі військові. "Лишімо його! Це видно нам набрехали. Нікого тут не було!"

"Завертайте назад!" - віддав наказ начальник загону.

Вершники, лаючись, посідали на коней та подалися в протилежний бік від тої сторони, куди поїхали подорожні.

Авраам довго дивився їм услід, а тоді звів руки до неба: "Всемогучий Всесильний Творче! Дякую Тобі, що дав мені побачити чудо. Видно, то була незвичайна дитина, для врятування життя якої, пшениця за одну ніч зійшла та заколосилась". Він глянув на поле. Легкий вітерець пестив золотисті колоски. Набожно зробив старий з колосків китицю та відніс додому. На другий день він пішов до храму та поклав цю китицю на жертівник. "Ці колоски незвичайні: вони врятували життя дитини" - казав він до людей.

І з того часу в цій околиці став звичай приносити до храму пшеничні колоски. Згодом стали прикрашати храми навіть просто малюнком, де був зображений сніп пшениці.

Старий Авраам угадав. То була незвичайна дитина, що її врятувало його поле. То був наш Спаситель, що наказом Янгола мусів разом зі своєю Матір'ю та Батьком деякий час виїхати до Єгипту, щоб врятуватися від Іродових убивців. В тій околиці в християнських церквах тепер можна побачити зображення: Діва Марія з Божественним дитятком на віслюкові. Коло неї старий Йосиф, а над маленьким вгорі сніп з пшеничних колосків.

ЗВІДКІЛЯ БЕРЕТЬСЯ ХЛІБ?

Такі й подібні питання ставлять матерям малі діти. Новаки знають відкіля береться хліб, вони хочуть знати багато більше про збіжжєві рослини, що служать не тільки людям, але також і тваринам за поживу.

Загально знаними збіжжєвими рослинами є пшениця, жито, ячмінь та овес.

П ш е н и ц я .

З одного зернятка пшениці виростає до 5 до 50 стебел. На стеблі є вузькі листочки. Вони зразу ростуть вгору, а відтак хиляться в долину, зовсім так, як листки звичайної трави. Пшениця є своячкою трави. Кожне стебло має на кінці колосок. Колосок - це коротеньке особливе стебельце, довкруги якого росте зерно. Зерно росте рядками, гарно та рівно. Кожне зерно є обгорнене в листочки, а на горі є вусик. Отже, колосок має стільки вусиків, скільки і зерен. А зерен в одному колоску є багато, багато! В колоску є від 30 до 50 зерен. Є також пшениця, що не має вусиків. Тоді її колосок гладенький.

Пшениця росте всюди, і коло рівника, де дуже гаряче, і коло північного круга, де дуже зимно. Росте на сухій землі, на вогкій землі, а навіть високо, високо в горах, на висоті 10.000 стіп. Росте пшениця в горах Тибету, Чіле, Мексико та Абіссинії. Але пшениця любить добру землю. Коли земля погана, то пшениця маленька, низенька, із зеренця виростає мало стебел, ну й колоски короткі. Коли гарна земля, пшениця гарна: листки широкі, стебла високі, понад 2 стопи, багато стебел, а колоски довгі. Тоді люди мають багато зерна на хліб.

Кажуть, що з пшениці найкращий хліб. Люди про це знають

і всюди стараються сіяти пшеницю.

Пшениця давня товаришка чоловіка. Коли археологи розкопують рештки передісторичних селищ, то всюди знаходять докази, що люди в ті часи знали пшеницю. Декуди знаходили такі зерна пшениці. Пшеницю легко переховувати. В сухому місці буде стояти роками, ба навіть століттями. В одній єгипетській піраміді знайдено зерна пшениці. Вона висохла, але не зіпсувалася.

Колись, в давнину зерно пшениці розтирали на муку між двома каменями. Тепер цю працю роблять млини. Зерно має кілець, з котрого виростає молода пшеничка. Коли мелють зерно, з лущинкою та кільцем, то мука поживна, бо має вітаміни, котрі є в кільці, але зате вона темна. Але, коли здійснити з зерна лущинку та відібрати кілець, тоді мука гарна біла, але не має вітамін. Дуже часто до такої муки додають вітаміни. Одначе, здоровим є хліб із темної пшеничної муки, котру приготують із цілого зерна.

Колись пшеницю жали серпами, косили косами, молотили кіпами, або худобою - розстеляли на твердій землі пшеницю і водили по ній корови. Коли зерно обпало, забирали корови, громадили соломі, а зерно згортали. Подекуди ще й досі так збирають пшеницю. Але, модерні та поступові країни управляють пшеницю машинами. Трактор тягне плуги та оре поле. Трактор тягне сівалку, котра сіє зерно в землю, відтак трактор тягне косарку, що косить пшеницю, а вдома молотілка молотить і з машини сиплеться чисте зерно. Тепер є такі машини, що відразу косять та молотять, а за машиною на полі залишаються в'язанки соломи та мішки зерна.

Кажуть, що пшениця - це освоєна дика пшениця. В західній Азії та в південно-східній Європі ще й сьогодні росте дика пшениця.

Що з пшениці виробляють?

1. З е р н о : мука на різне печиво, пшеничні крупки та платки на кашки на снідання. Крім їди із зерна виробляють крохмаль до білля, клей до переплетення книжок та до тапетування; рештки зерна при меленні та лупку беруть худобі на поживу,
2. С о л о м а: пожива для худоби, підстілка до стайні, погній на поле, фалдований пакунковий папір. Колись в Китаю робили зі соломи папір.

Ж и т о

Жито - це друга з черги збіжева рослина, загально знана. Жито невибагливе й росте всюди, навіть там, де земля така погана, що пшениця не хоче рости.

Жито росте високо, на добрій землі виросте до 8 стіп. Його колоски вузькі та довгі. Краска стебла жита є зелено сіннява і по красці його відрізняють від пшениці, бо пшениця зелена. Жито росте у північних країнах Європи, як Швеція та Фінляндія.

Жито знане також дуже давно. Воно було знане людям, що мешкали в північній Європі багато століть тому.

Із житньої муки печуть тільки хліб. Хліб має кваскуватий смак. Солодкого печива не печуть.

Крім муки, із зерна жита виробляють алкоголь.

Солома жита дуже тверда, її худоба не хоче їсти, тому уживають на підстилку до стайні, та до виробу паперу та карто-ну. Там, де будують хати з глини, домішують солому житну до глини, тоді хатка міцніша.

Я ч м і н ь .

До родини збіжєвих рослин належить ще і ячмінь. Він також був знаний в давнину, але менше поширений. Але також росте всюди, але не любить вогкости.

Ячмінь ростом низький, має зерно у два або й 6 рядків на колоску. Листя його широке і подібне до пшениці, але колосок коротший від пшеничного та має довші вусики як пшениця.

Предком ячменю, мабуть, є дикий ячмінь, що росте в західній Азії та в Тибеті. В Тибеті його збирають на поживу. Дуже поширений ячмінь є в Японії. Там він є другий по рижові.

Мало хто уживає ячмінну муку на хліб. Ячмінь є знаний із ячмінних круп, що уживають до зупи.

Ячмінь уживають на пашу для худоби, а в індустрії до виробу пива та дріжджей.

О в е с

Овес походить із дикого вівса. Він також знаний від давна.

Овес росте 2 до 5 стіп вгору. Його ріст залежить від якості землі. Овес невибагливий і росте навіть на найбіднішій землі, серед каменів в горах. Його листки вузькі та довгі. Весною він ясно зелений, ясніший, як пшениця та жито. У вівсі нема одного колоска. Замість колоска виростає розгалуження стебла і на кінці кожного розгалуження виростає одно зерно. Кожне зерно має дві шкаралупки, кожна має короткий вусик. Отже, колосок вівса - це китичка зерен.

Овес є знаний як паша для худоби. Всего 4 відсотки вівса зуживають люди. Подекуди печуть хліб із вівсяної муки. Назагал овес є знаний із вівсяних платків. Тепер виробляють платки так, що вони мають вітаміну В, залізо та фосфор.

Овес є доброю поживою для коней. Інше зерно їм може пошкодити. Овес також сіють на пасовисько для худоби. Часом косять зелений, сушать, прасують в кістки і тримають на зиму для худоби.

Вівсяну муку уживають до виробу мила, а також додають до купелей проти декотрих недуг шкіри.

Овес уживають до консервації /забезпечення харчів проти псуття/. Лушпинку дають курям на поживу а також виробляють олію

Леся Храплива

Г У Т І Р К А П Р О О Б Ж И Н К И

Ви любите хліб? А любите... тістечка? Хліб - найважливіша пожива людини. Тому навіть в молитві просимо Бога про "хліб наш насущний".

Кожне з нас їсть хліб щодня, але чи думали ви коли, звідкіля він приходить? Ну, звичайно, зараз скажете: з крамниці. Мама приносить його, або ви самі купуєте, коли хочете допомогти мамі. Та в крамниці його не роблять - це кожен знає. Його печуть в пекарні. Печуть його з муки. А як виглядає мука - це теж кожен знає. Ви бачили, як мама пече кома щонебудь з муки, або вживає її до засмажки, коли варить юшки чи піллівки.

Муку теж продають у крамниці, окремо від хліба. Але її не зробили у крамниці, тільки змололи у млині. Змололи з зерна. Млин робить подібно, як жомашній млинчик до кави: розтирає кожне зерно та розбиває білу серединку, що в ньому, на порошок-муку. А тверду луску, що зверху на зерні - вілсіває.

Та певно зараз спитаєте: а звідкіля взялося зерно? Воно виростило із землі, на полі, з такого самого зерна, як воно саме. Це зерно вкинули у землю, з нього виростила висока стебеліна зі змудком зерна на верхку. Той змудок зерна називається "колос".

Рослини, що дають зерно, називаються "збіжжя". Знаємо різні роди збіжжя: найкраще, що дає найбільшу муку на булки і солодке печиво - це пшениця. Трохи менше ніжне від пшениці - жито. Далі йде овес та ячмінь. З них печуть хліб тільки там, де земля надто вбога, щоб могли рости на ній жито чи пшениця. А так з вівса і ячменю роблять каші та платки. Певно кожне з вас їсть вівсяні платки на сніданок!

Спитаєте, що це значить "вбога земля". Стже не в кожному місці земля однакова. Коли розібрати її хемічно, то покажуться у ній дуже різні складники. Одні складники такі, що помагають рости зернові, інші здержують його ріст. Земля в горах чи на багнах або пісках звичайно "вбога", а чорнозем, отакий, як в Україні - це дуже "багата земля".

У наші часи збіжжя вирощують на великих полях на окремих хуторах - фармах. Всю роботу при тому роблять великими машинами, що порушуються так, як авта. Щоб посіяти зерно, треба землю спершу зорати, тобто розбити її зверху, щоб зерно могло легко тягнути соки з неї. Стже землю орють машинами. Щоб зібрати готове, доспіле збіжжя - вживають знов інших машин. Щоб вимолотити його, тобто відлучити зерно від стебел - соломи, вживають теж машин.

Тепершні млини та пекарні - це теж немов великі фабрики, де працює багато робітників. Камені, що розтирають зерно, порушує електрика, і електрика нагріває печі, де печуть хліб у пекарні.

Так виробляють тепер хліб в усьому світі, так виробляють його і в нас, в Україні. Інакше не вистачило б хліба для всіх тих, хто живе в місті та робить якусь іншу роботу, а хліб мусить дістати готовий.

Та до недавна було це все зовсім інакше. В містах жило куди менше людей, а зате куди більше жило по селах. Там кожен мав лиш стільки поля, скільки міг управити сам, з родиною, або зі слугами, коли мав чим їм заплатити. На селі кожна родина сама виробляла хліб, а якщо ще оставалося муки, то продавала в місто для міщан. І вся робота на полі виглядала зовсім інакше. Землю орали плугом. Це була залізна ніби скісна лопата, що її тягнули по полі коні чи воли. Хтось мусів іти за плугом та придержувати його за дві ручки, щоб плуг рівно краяв землю та перевертав її куски - скиби.

Сіяли руками, йдучи по полі та розкидаючи зерно. Ви певно вже всі вчилися на релігії притчу про сівача!

Коли збіжжя дозріло, треба було жати його залізними серпами, низько при землі, а потім зв'язували його в оберемки - снопи, та ставили, щоб підсохло. Молотили ціпами, тобто палицями прикріпленими вільно до держака. Зерно везли до млина, що в ньому камені порушувала сила води з річки або сила вітру, коли це був млин-вітряк. Або мололи таки дома, порушуючи руками камені-жорна, що розтирали зерно на муку. А хліб пекла кожна господиня у своїй печі. І в містах пекли хліб теж здебільшого у печах, кожна родина для себе, а не купували.

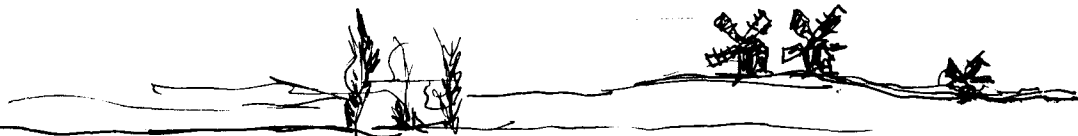

Так колись виробляли хліб в усіх країнах, тільки може трохи інакше виглядали потрібні для цього знаряддя.

Так виробляли хліб і в Україні. Це нам особливо цікаво, бо в Україні є саме "багата" земля і всяке збіжжя, а особливо пшениця, вдається там дуже добре. Вже від дуже давна українське збіжжя вивозили за границю, у чужі країни і так Україна прогодовувала їх. Тому й найбільше українців займалося від віків хліборобством. Ось спитайте вдома, то почувате, що коли не ваші батьки, то хоч діди або прадіди були хліборобами.

Робота на землі дуже важка. Але наші предки любили свою землю та радо працювали на ній. А коли любимо якусь роботу - то вона не здається нам такою важкою. Людина, що привикла змалку працювати на землі, виростає сильна та працювита, бо бачить, що коли не працюєш - то й не матимеш хліба. І працюючи на землі добре видно, як дуже треба Божої помочі в кожному ділі. Бо ось, коли Бог дасть добру погоду - то виросте краще збіжжя, а коли весна холодна, а в час жнив дощі, то не буде доброго врожаю. Тому наші люди були дуже побожні, а з весною обходили поля разом зі священником, щоб благословив їх.

А вже найбільша радість людині, коли бачить, що покінчила якусь важку працю. Така дуже важка праця – це були жнива, збирання збіжжя. Ця робота припадала на найгарячіше літо. До того ж треба було поспішати, бо не можна жати, поки збіжжя не доспе, а знов коли доспе, не можна ждати, бо тоді воно висиплеться та пропаде. Отже жали від досвітку аж до пізнього вечора – нераз і 12 і 16 годин денно. І то під гарячим сонцем та схиляючись що-раз майже аж до землі.

Та зате яка радість була, коли все збіжжя було вижате, зв'язане у снопи та звезене до складу – стодоли. Тоді вже всі бачили, скільки зерна будуть мати та чи вистане його на зиму.

Коли жінці покінчили роботу та йшли востаннє з поля, тоді співали та жартували. А тій дівчині, що найкраще працювала та всі найбільше її любили, клали на голову вінок з колосся та пільних квітів. Цю дівчину всі називали "княгиня" і це була велика почесність для неї. Так ішли всі до господаря поля та в піснях розказували йому, як то вони напрацювалися, та що все збіжжя вже вижате, та намагалися похвастатися. Господар приймав їх, стоячи у дверях хати, брав від них вінок, дякував, а опісля проси в усіх на гостину. Всі їли, пили й танцювали досхоchu. Це свято називали "обжинки", а пісні, що на ньому співали "обжинкові пісні".

Ми вже згадували, що сьогодні хліб роблять інакше. Але кожна добра праця подібна до тієї важкої роботи на полі. Треба добре натрудитися – але зате є що їсти та ще погодувати тих, що не мають нічого. І весело нам, коли ми таку роботу покінчимо. Тому й сьогодні варто нам спробувати повторити це свято обжинок так, як святкували його колись наші батьки, діди чи прадіди.

Марія Туркало
"Веселка" ч.8/12, 1955

Л Е Г Е Н Д А П Р О П Ш Е Н И Ц Ю

У ті давні-давні часи, коли перші люди жили в раю, ніхто не знав, що таке голод. Перші люди жили тільки душею, а їх душі були чисті, мов сніг, і невинні, мов травневі квіти.

Уся природа була, наче одна родина, і в ній панувала велика й гаряча любов. Тоді перші люди жили з усім, що їх оточувало, як з найкращими друзями: звірі підходили до них так само довірливо, як тепер ягнятка підходять до своїх чабанів; пташки співали їм своїй пісеньок і спавли в їх волоссі, а рослини, квіти й струмочки розмовляли з иними райською, тепер забутою мовою.

Але Сатана, злий дух усесвіту, позавидував першим людям їх щастя. Він посіяв гріх у їх душі: став намовляти Єву, першу жінку на землі, покуштувати яблук з забороненого дерева.

навряд чи зможе на другу весну тягнути важке рало, знявся з хмарки і полетів до Божого престолу.

- Господи! - промовив він. - Дозволь мені допомогти знеможеній людині... Її нещастя вогнем палить мою душу!;..

Бог ласкаво всміхнувся, і від його усмішки засяли небеса. Бог сказав янголові:

- Іди й допоможи людині!

Немов блакитна квітка, злетів янгол з неба і спустився біля Адама. А той знесилений, мабуть, уже востаннє орав свою ниву.

- Адаме, - відіззався, - я прийшов допомогти тобі!

Але Адам навіть не озирнувся... Здивувався янгол і доторкнувся рукою плеча людини.

- Адаме, дай мені своє рало! Я хочу тобі допомогти.

І тільки тоді янгол зрозумів, що Адам не може його бачити. Людина, втративши чистоту душі, втрачає і здатність бачити янголів. Вона може бачити тільки земні речі.

Засмутився дуже янгол Адамовим нещастям. Сльози полились йому з очей. І поки Адам вів свою борозну, янгол усе йшов за ним і тихо плакав. З його очей котилась одна за одною золоті блискучі сльозинки, і вся борозна була немов усіяна золотом.

Оре Адам і другу борозну, а янгол усе йде за ним і плаче. Сльози все частіше й частіше падають на землю. І третю борозну веде Адам, а янгол за ним... Золоті сльозинки рясним дощем падають і вкривають зорану ниву. Борозна за борозною, по цілій ниві розсипав янгол свої золоті сльози. Розсипав їх стільки, що Адам здивовано дивився і дивувався, чому його нива так сяє.

А незабаром, одного рум'яного весняного ранку, вийшов Адам на свою ниву і остовпів з дива: вона вся була вкрита, наче килимом, тоненькими зеленими рослинками. Не довіряючи своїм очам, Адам покликав Єву. Так виходили вони щодня і дивувались. Рослинки все зеленішали й пишнішали. Наприкінці весни вся нива вкрилась тонкими запашними стеблинами, такими гарними, що й очей не можна було від них відвести. Що ближче надходило літо, то більшали й колоски на стеблинах. Колосся зріло, наливалось і щораз більше золотіло. Одного липневого ранку прилетіли з лісу пташки, побачили стиглу ниву і зацвірінькали так, що до Божого престолу було чути: - "Пшениця! Пшениця!".

Вибігли Адам з Євою із своєї печери і дуже зраділи давно не баченими пташками. А коли глянули на ниву, повну-преповну стиглим, неначе шире золото, зерном, - впали навколішки, тремтячими руками пригортали і цілували хліб, дарований їм небесами.

Ось так із золотих сліз янгола вродилась перша пшениця. Тепер люди вирощують її по всьому світі. Це їх найважливіша й найкраща їжа.

Але мало де в світі є такі розлогі та родючі степи, як в Україні, де влітку хвилюють безконечні лани, засіяні "українським золотом", пшеницею. І споконвіку поважає український нарід пшеницю, що виросла із сліз блакитного янгола - так поважає, що навіть вибрав для свого національного прапора кольори золоті пшениці та блакитного неба.

-Хто покуштує тих яблук, той пізнає всі таємниці світу і буде рівний Богові! - шепотів злий дух.

- А й справді, чому б не покуштувати? - говорила Єва Адамові, першому чоловікові на землі.

Адам спочатку жажнувся, почувши такі слова, але Сатана спокушав усе настирливіше і переконливіше. І Адам, після довгого вагання, заломився. Простягнув руку і зірвав одне з найкращих яблук..

Але тільки він успів надкусити його, як усе навколо раптом змінилось: зникли щастя і чиста радість перших людей; звірі, рикаючи, поховались у лісах; пташки злякано знялись і полетіли далеко-далеко... Адам і Єва, загубивши сніжнобілу чистоту своїх душ, зрозуміли, що вони втратили рай. Тремтячи від незрозумілого страху, кинулись бігти, наче їх хтось переслідував, і забились у глибоку печеру.

Важке горе придавило раптом їх серця, і рівночасно вони вперше відчували голод. Відтоді почалося життя людського роду, повне мук, сліз і неспокою.

Влітку, поки ще була саловина по зличавілих садах і різне коріння росло в землі, вони могли сяк-так заспокоювати свій голод. Та, коли прийшла зима і сніг білою габою вкрив поля і почорнілі садки, коли струмки замерзли і мороз убив усе життя, тоді вони голодували і голодували, майже вмирали від голоду по холодних моторошних печерах. Даремно вони калялись і благали прощення: Бог сидів на небесному престолі і був страшний у своїм гніві.

Тільки Сатана радів. Він, що цілі віки не сміявся, тепер був щасливий, дивлячись на муку колишніх Божих улюбленців, і вигадував усе нові труднощі, все нові турботи райським грішникам.

Він послав до Адама велику чорну гадюку.

- Чого ти мордуєшся? - сказала гадюка Адамові.- Бог заховав у землі багато прекрасної їжі. Зори райське поле, і воно вродить тобі все, чого ти тільки забажаєш.

Прийшла весна. Адам зробив з дерева рало і притиснув його великою каменюкою. Тоді запрягся в нього й почав орати галявину перед своєю печерою. Це була дуже важка оранка. Цілими днями Адам, обливаючись потом, слухував тверду землю, поки зорав маленьку, зовсім маленьку нивку.... Але минула весна, минуло й літо, далі й зима прийшла, а нивка Адамова зосталась голою, бо в землі не було насіння.

- Ори знову! - сказала гадюка Адамові. - Ори глибше, бо Бог глибоко закопав їжу...

Удруге настала весна. Адам знову взявся орати. Орав з усієї сили, плечі йому боліли, піт стікав з чола, заливав даремну працю... знову минуло літо, минула осінь, а земля лежала пустирем.

Сатана солодко сміявся і щороку посилав гадюку до Адама.

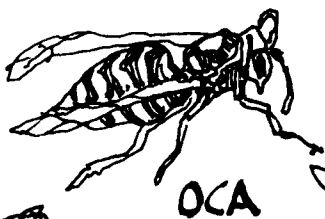
- Ори, ори, Адаме! Ще глибше, ще сильніше! - сичала гадюка.

Адам шовесни тягнув важке рало і орав широкі борозни. Але незасіяна земля не давала врожаю і, замість хліба, на ній росли тільки папороть та бур'ян.

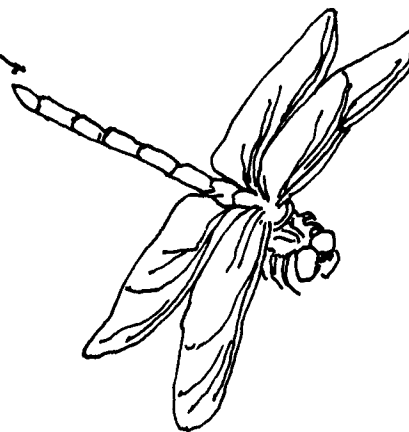
Був на небі один янгол, що дуже любив людей. Сидячи на весняній хмаринці, він щороку сумно ливився, як Адам важко працює. Із сльозами на очах він бачив, як безсилі людські руки напружувались у надмірному зусиллі, як тверда земля ранила босі ноги. Бажаючи хоч трохи допомогти Адамові, янгол широко ропускав свої білі крила і затуляв сонце, щоб воно так сильно не пекло Адамові голову. Це було все, що янгол міг зробити. І коли він побачив, що Адам знемігся і

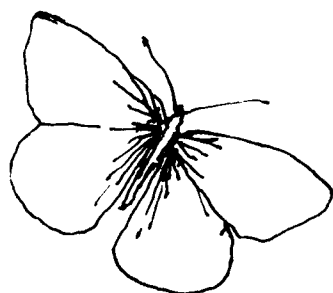
ЖУК

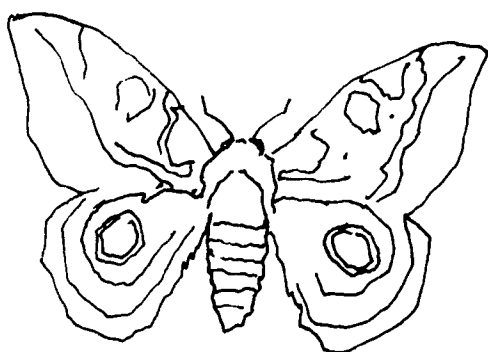
ОСА

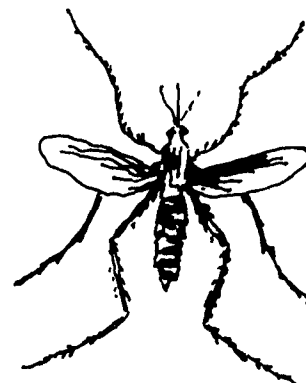
РУСАЛКА

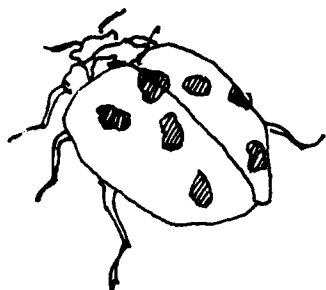
БІЛАН

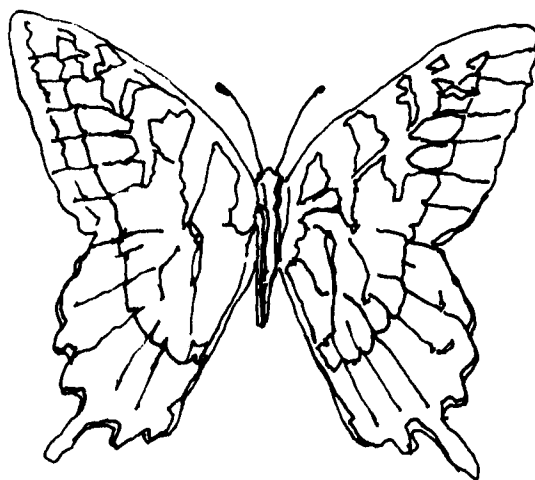
НІЧНИЙ МЕТЕЛИК

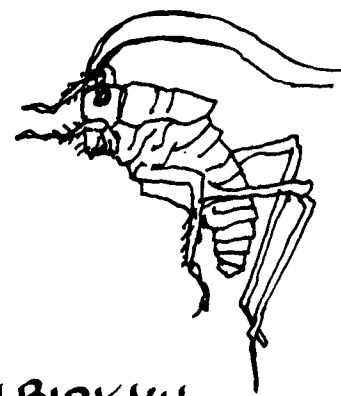
КОМАР

СЕМИКРАПКОВЕ
СОНЕЧКО

МЕТЕЛИК-МАХАОН

ЦВІРКУН

ДЖМІЛЬ

СВЯТО ІВАНА КУПАЛА
=====

Ватра добігала кінця. Послідні іскри несміло злітали вгору і завмирали в темноті ночі.

"Новаки" - промовив братчик, "завтра є наше церковне свято Івана Хрестителя - тому вранці підемо всі на Службу Богу.- Готуйсь"

Грімке "Готуйсь" рознеслось по цілій поляні. Новаки з гакором розійшлися до своїх кімнат. Але вже за пів години в таборі зануovala нічна тиша. Новаки змучені цілоденними заняттями поснули в своїх ліжках.

Та нараз з кімнати найстаршого роя понісся якийсь шепіт. Це братчик бунчужний будив новаків і тихом давав наказ одягатися. Через п'ять хвилин десять малих постатей стояло в рівній лаві на таборовій площі, готові на дальший наказ.

Братчик зближився до найвищого юнака і шепотом промовив:

"Візьми за руку свого сусіда і перекажи йому мій наказ".

Слова братчика переказував один новак другому і в короткому часі десять новаків злучились у сильний ланцюг, який подався за братчиком в ліс.

Ясне лице місяця зникло за коронами розлогих дерев. В лісі було темно й страшно. В кущах сичали сверщики і час-до-часу перекликувалися нічні птахи.

Новаки йшли повагом вперед. Нараз братчик зупинився. Нахилився до першого новака і промовив: "Лісовик загородив нам вхід у своє царство". Коли вістка дійшла до останнього новака, братчик через першого новака передав наказ всім іншим: "Ми мусимо перейти обережно перешкоди".

Тримавши кінець сильного шнурка, братчик передав клубок першому новаківі, а той другому і так за одну хвилину всі новаци трималися міцно шнурка.

"Присісти" - шепотом наказав братчик. Новаки присіли до землі. Братчик потягнув шнурок і разом з ним усіх новаків. Вони

проповзли попід стовбур упалого дерева, продерлися через кущі і знову вийшли на стежку. Братчик звинув шнурок в клубок і роздав новакам по одному великому сірникові.

"Це твоя зброя. Держи її обережно. Ми зближаємося до замороженого царства" - знову промовив братчик.

Новаки вийшли на поляну. З-за дерев показалося веселе лице місяця. Кругом панувала мертва тиша. Здавалося, що навіть сверчки поснули у траві. Та нараз, здалека, заблищали дивні вогні. Вони помало наблизилися до новацького гурта і вже за кілька хвилин новаки пізнали своїх братчиків, що повагом ішли вперед із смолоскипами в руках. Братчики усталилися у великий круг. При сьйві смолоскипів побачили новаки збудовану велику ватру, а довкруги неї десять малих.

"Новаки!" - промовив братчик командант, "нехай кожний з вас стане біля одної малої ватри. Братчики, оточіть велику ватру і смолоскипами підпаліть її".

"Новаки!" ви принесли зі собою сірники, які ваш братчик -провідник назвав зброєю. Вони є дійсно ваша зброя, бо ними запалите свої ватри і світлами поборете темінь ночі!".

"Новаки, запалити ватру!"

На поляні загорілось одинадцять вогнів. Іскри понеслись гордо вгору і з радістю гляділи на виструнчені постаті новаків.

Гучне "Готуйсь" - рознеслося по лісі.

"Новаки!" - заговорив знову братчик командант, "у на-вечеря свята Івана Хрестителя, за старим українським звичаєм, ми запалили вогні. Вогонь наших ватер - це символ сонця, символ небесного вогню, що має силу давати врожай в полі, звільняти людину від холоду, голоду, хвороби і смерті. Запаленням вогнів наші предки висловлювали своє захоплення і радість з приводу повної перемоги сонця, тепла і краси над злими силами природи. Кожного року в цей сам час сходяться хлопці й дівчата погратися і поспівати при вогні. Цей гарний звичай називаємо ми купальським.

Окрім палення вогнів, дівчата часто вбирають білу берізку кольоровими стяжками, вінками і запаленими свічечками. Це дерево називають "Купало". Самі дівчата прикрашують свої голови великими вінками, біля берізки виводять різні гри а хлопці тим часом скачуть через вогні, теж співаючи. Часом хлопці стараються відібрати від дівчат прикрашену берізку, а коли їм це вдасться, кидають її у річку або вогонь.

Відспівавши Купала, дівчата ворожать собі кращу долю. В інших областях України дівчата в'ють з квітів довгі вінки потім беруть палки й укладають їх у форму людини. Цю "постать" прибирають вінками і звуть її "Іван Купало". Вдень ставлять його посеред села а ввечері несуть до річки. Тут його одна з дівчат кидає в воду і куди попливе Іван Купало, з того боку цій дівчині прийде її суджений.

Свято Івана Купала відзначає молодь. Одначе часами й старші приходять приглянутися цим урочистостям. Кожний, хто

приходить на свято, мусить принести щось на підпал. Кажуть, що в давні часи всякого, хто приходив з порожніми руками, хлопці били. Через те й досі в Купальна приповідка: "Хто прийде без поліна, той піде без коліна".

З тої причини братчик роздав вам, новаки, сірники. Окрім розпалення вогню, вони стали також вашою зброєю - обороною проти пакости других".

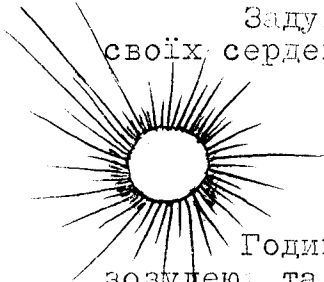
Так братчик закінчив свою розповідь, Новаки сиділи поважно, вдивляючись у вогонь. Між братчиками залунала купальська пісня. Її жваво підняли новаки.

Вогні стали погасати. Братчик-комендант заповів; "Тепер кожний новак, по старому купальському звичаю, перескочить через вогонь".

Новаки з гамором почали скакати через вогні. Свисток братчика бунчужного привів їх до спокою. Всі присутні стали у великий круг а братчик-комендант заговорив знову:

"Купальського вогню не можна нікому гасити, як не можна нам погасити горіння сонця. Так, як то сонце, що дає нам життя, нехай іскри тих горючих ватер скріплять ваші сили і додадуть вам відваги побороти все погане. - Готуйсь!"

Задумані новаки розійшлися до своїх кімнат, несучи у своїх серденьках чар купальської ночі!

К О Т Р А   Г О Д И Н А ? . . .

Годинник, в його сьогоднішній формі, - включно з таканням зозулею, та іншими звуками й механізмами, - це відносно недавній винахід, можливо, є тільки попередником інструмента, який сьогодні є поза межами нашої уяви.

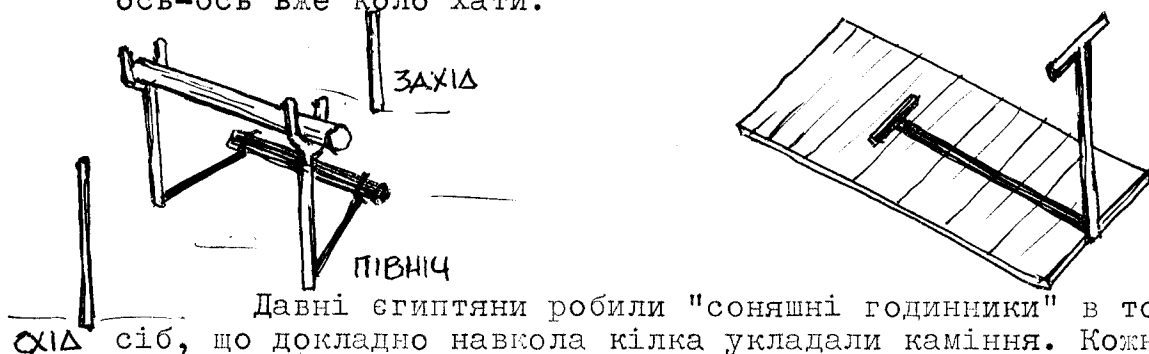
Початок годинника сягає тисячі років назад. Одного сонячного дня, чоловік закримітив, що довжина тіней дерев, стовпів та інших речей змінюється з "рухом" сонця. Можна собі уявити, як заскочений був чоловік, коли він вперше зауважив, що раненько кожного дня є тіні, навіть смішно, довгі - пізніше поступово стягаються, а вполудні робляться короткі. Пополудні, неначе під впливом якоїсь таємної сили, тіні розтягаються, та перед заходом сонця робляться довжезні.

Завваживши щоденну регулярність у зміні довжини тіней, чоловік рішив використати це явище для міряння часу дня. Правдоподібно, що на самому початку він впихав кілок в землю і стовпами міряв рух його тіні. Він постановив, що коли кінець тіні був, скажімо, на стопу - чи дві від кілка, тоді був час на полуденок. Коли, знова, тінь розтягалася в східню сторону на яких 6 або 8 стіп, тоді був час на вечірний спочинок.

Пізніше наші попередники поступили до інших мірил робочого дня. Наприклад на дві рошохи /патики у формі вил/. Вони клали довгу жердку, яка була спрямована з півдня на північ. На однаковій віддалі від жердки, вони вбивали один кілок на за-

хідній стороні, а другий на східній. Коли рання тінь жердки відходила від західного кілка, тоді був час до праці, - а коли вона наближалася до східного кілка, тоді можна було іти на відпочинок.

Так, як і тепер, для господинь було важливим, щоб полуденок був приготований на час. Внаслідок цього, ще й тепер в передніх дверях старших будинків можна побачити малу дірку, або кілок. Промінь світла на певному місці, чи тінь кілка, позначували полудне, та що крики голодної сім'ї ось-ось вже коло хати.

Давні єгиптяни робили "соняшні годинники" в той спосіб, що докладно навкола кілка укладали каміння. Кожний камінь відзначав, приблизно, одну годину. Пізніше вони дійшли до більшого удосконаленого "годинника". На дошці рисували лінії, які позначували години. На кінці дошки набивали велике "Т", яке було зроблене із двох кусків дерева. Одна година проминала, коли тінь горішньої частини "Т" переходила через першу лінію, дві години за другою лінією і так далше. Дивно, що замість прибити "Т" посередині дошки, єгиптяни мусіли обертати "годинник" так, щоб рано "Т" було напрямоване на схід, а пополудні на захід.

Знаючи про помилку єгиптян, ми можемо зробити "соняшний годинник", вміщуючи "Т" на центрі дошки. Щоб наш "годинник" показував правильний час, рамена "Т" мусимо спрямувати докладно на південь і північ, а основу /дошку з лініями/ на схід і захід, пам'ятаючи, що ці напрямки змінюються з порами року; - бо ж сонце "проходить" іншою дугою літком, як зимою. Наш "годинник" так, як і той в старому Єгипті, мусить лежати на дуже рівній площині. Для певності, єгиптяни прив'язували на шнурку тягарець до горішньої частини "Т" так, що він спадав побіч вертикальної частини. Ми також можемо повісити такий тягарець - наприклад ключ або грубий цвях. Треба уважати, щоб тягарець не доторкав дошки. Якщо шнурок висить паралельно до вертикальної частини "Т", то наш "годинник" є добрий.

Одначе, тут маленька пересторога. Тому, що лінії на дошці є в однакових відступах, години на "соняшному годиннику" не будуть годитися з годинами, які показує наш механічний /правдивий/ годинник. "Соняшний годинник" покаже щось трохи дивне. Рано й пополудні години будуть коротші, як коротко перед і по полудні. На нашому, так, як і на єгипетському "годиннику" літні години будуть довші, як зимові.

Причиною різниці в годинах на "соняшному годиннику" в різні пори року є кути /нахилення/, під яким проміння сонця паде на землю. Ми знаємо, що зимою, коли "вісь" землі є від-

БРАТЧИКИ

БУДЯК

МОЛОЧИЙ

РОМАШКИ

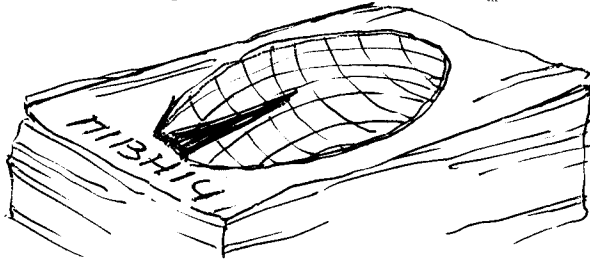

хилена в і д сонця, проміння його падає більш похило, як літом, Тому зимою дні є коротші, а тіні об'єктів довші. Літом, коли "вісь" землі є нахилена до сонця, проміння падає на нас більше просто, дні є довші, а тіні коротші.

Кути проміння на протязі дня спричиняють те, що в половині дня "соняшний годинник" показує довші години, як рано і пополудні. Ми знаємо, що земля є кругла і, що відношення сонця до землі є таке, що воно неначе "подорожує" по обручі. Вполудне сонце є на найвищій точці "обруча" й тому його проміння падає на нас під простішим кутом, як рано, чи пополудні. Тому, що вполудні проміння падає більше просто, " рух" сонця /в дійсності, як ми знаємо - це оборот землі у східню сторону/ на захід не скорочує тіней так скоро, як на початку, або при кінці дня. Отже, тому в половині дня наш "годинник" показує довші години.

В давніх часах нерівність годин на протязі дня нікому нічого не ускладняла, бо тоді люди ще не знали про рівний поділ часу. Згодом, чоловік зрозумів неправильність цього явища. Тоді винайдено новий "соняшний годинник" із заглибленою площиною. Його робили в той спосіб, що у великій брилі каменя, або дерева, видовбували півокругле заглиблення, подібне до на четверо розрізаного бальона. Заглиблення, як бачимо, відповідало відворотній дузі землі. В центрі горішньої частини заглиблення /на її обручі/ вбивали кілок горизонтально до долівки заглиблення. Цей кілок греки називали "гномен", або всезнайко. Основа "всезнайка" все була спрямована до північної звізди,

В середині заглиблення рисовано дванадцять ліній /дуг/ які пробігали від східнього до західнього верха заглиблення. Ці лінії показували місяці року. Починаючи від основи всезнайка, пробігали поздовжні лінії, які показували години в кожному місяці. Щоб запобігти різницям в кутах падання проміння, віддаль між лініями була різна на різні пори року. Завдяки цьому, цей "годинник" показував докладні і рівні години.

З цим винаходом, чоловік дійшов ближче до докладного мірвання часу. Пізніше, для упрощення і задля докладності, він поділив день і ніч /добу/ на 24 рівних частин, які ми бачимо на наших механічних годинниках.

Цікаво... чи сьогоднішній годинник - це вже остаточний інструмент для мірвання часу, чи слідуючі покоління будуть оглядати їх в музеях. Як ви думаете ?...

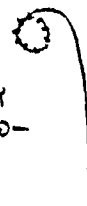
ТОТЕМ РОЯ "КАЛИНКИ"

② ЯГІАКА
ДВА ЧЕРЕЗНІ
КРУЖКЦІ
ФІЛЬЦУ

⑤ ЗІГНУТИ
ТОНКИЙ ДРОТИК
У ВКАЗАНУ ФОРМУ
(ЯК ТРЕБА, ПОМАЛЮ-
ВАТИ ЗЕЛЕНЮ
ФАРБЮ ЩОБ НЕ
РЖАВІВ)

⑥ ЗШИТИ КРАЙЧИКОМ
2 ЯГІАКИ ②
ЗАШИВАЮЧИ
ДРОТИК ⑤
ВСЕРЕДИНІ

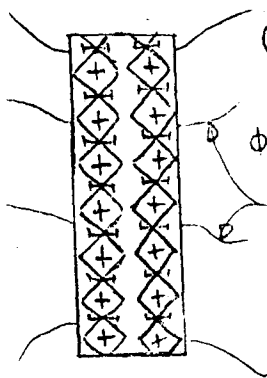
② ЛИСТОК
ВИЯТИЙ
З ЗЕЛЕНОГО
ФІЛЬЦУ

③ ЗВ'ЯЗАТИ
ЖЕМУТОК
ЯГІАДОК ⑥
В КИТИЦЮ

① ГАЛУЗКА
КАЛИНИ

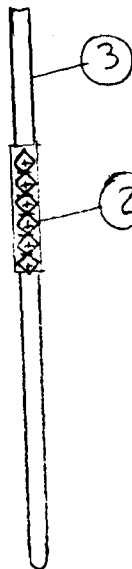

② ПЕРСТЕНЬ
ВУЗЬКИЙ ПАСОЧОК
ПОЛОТНА АБО
ФІЛЬЦУ З ВИШИВКОЮ

ШНУРОЧОК ЩОБ
ЗВ'ЯЗУВАТИ РАЗОМ
ЗАМІСТЬ ШНУРОЧКА
МОЖНА ПРИШИТИ
ЗАТРАСКИ

① ГАЛУЗКИ
КАЛИНИ

③

②

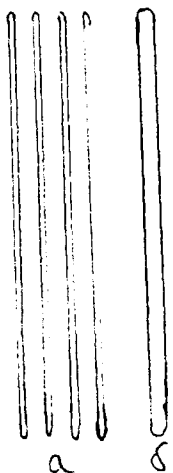

ЗВ'ЯЗАТИ

1 м. 20 см.

ГОТОВИЙ
ТОТЕМ

48 см

③а ДЕРЖАК
З ЧОТИРЬОХ ПРҀТИКІВ

③б ДЕРЖАК
З ОДНОГО КРУГЛЯКА

ЗВ'ЯЗАТИ
ЯКЩО
ТОНКІ
ПРҀТИКИ

③а

Ні білих берізок, ні ясенів, ні набридлого соловейка, що тільки й знав - тьох та тьох, хоча його ніхто дуже не прохав.

Рожеве дерево перезнайомилося з усіма сусідами та й стало собі далі рости. Виявилось, що непосидючі руді звірятка звалися мавпочками. Вони чіплялися хвостами за гілки, весело розгойдувалися, злазили на самісінький вершечок. Райдужні пташки пронизливо галасували, свистіли вдень і вночі.

Незабаром на рожевому дереві дозріли зернятка. Тепер воно чекало, коли навколо зашумлять дрібним листом рожеві парості - його маленькі діти. Та зернятка падали у розпечений ґрунт і, мабуть, всихали там. Жодної парості не з'явилося поруч...

Минав час. Рожеве дерево почало вже забувати свій ліс. Колишнє життя здавалося йому давнім сном, сивою казкою.

Але одного тихого ранку воно несподівано побачило на своїй гілці сіренького соловейка і жовтогарячу іволгу!

Рожеве дерево було їм дуже раде, спитало:

- І вам теж набридло серед берізок та кленів? Хочете тут оселитися?

- Ні, зовсім не набридло! - відповів соловейко. - Просто у наших краях зараз холодно. Зима!

І соловейко з іволгою почали дзвобати комашок - вони зголодніли у довгій дорозі.

Другого дня рожеве дерево знову спитало:

- Чому ви не співаєте, як оці райдужні пташки? Хіба вам тут не подобається?

- Ми співаємо тільки в себе, на рідній землі! - відказав соловейко.

Пташки гостювали кілька місяців, а далі почали збиратися в дорогу.

- Вже надходить весна! Тепло стане в нашому лісі! - раділа іволга.

- Як гарно, коли гілочки прикрашаються бростю, коли зелене листячко полонить увесь ліс! - мріяв соловейко.

Дерево уважно слухало пташок, а далі тихенько попрохало:

- Я одне тут. - В його шелестінні соловейко з іволгою несподівано почули сум, - Діточок немає... Візьміть, будь ласка, мої зернятка - киньте їх в тому лісочку, на тій самій галявині, де я народилося...

І знову минав час. Тепер рожеве дерево все частіше згадувало рідні краї і нетерпляче чекало соловейка й іволгу:

- Ну, як там? Чи проклюнулися з моїх зерняток малі діти, чи живі-здорові?

- Проклюнулися! Ростуть-зеленіють, живі й здорові! А такі милі та гарні. Вам кланяються, у гості запрошують!

І одного дня до дерева навідався сам чародійник вітер:
- Як тобі у цих місцях? Переказували мені - не дуже добре.

- Хочу додому, на рідну землю... - зашелестіло дерево кожною гілочкою.

- Але ж я казав тобі, моя сила діє лише раз. Чому ж ти тоді не послухало?

- Хай шумлять восени холодні зливи, хай лютує мороз узимку, хай навкруги теж саме, що було з найпершого дня - хочу до рідного лісу!

Вітер схвилювався. Війнув крилами. В ньому прокидалась пригасла сила:

- Добре спробую якимось тобі зарадити!

... Хмаринки плывуть у небесній блакиті. Хмаринки...

Он - схожа на білу троянду. Там он - як корабель з вітрилами. А на самісінькому обрії дерево рожеве летить, тріпоче дивним віттям. Рідну землю вітає.

=====
=====
=====

У Т А Б О Р И

В школу більше йти не треба
Бо настав вже ферій час
Миле сонечко із неба
У табори кличе нас.

Нас веселим щебетанням
Зустрічатимуть пташки,
Нам летять на привітання
Метелики й комашки.

І полинемо в простори
З сміхом, співом на устах,
Бо нас кличуть сині гори
На новацький, дружній змаг.

Серед лісу, чи у лузі
Наша пісня забрених
Вечером в новацькім крузі
Ясно огник загорить.

Під горою ліс дрімучий
Своїм шумом нас манить,
І для нас потік блискучий
Ще жвавіше за задзюрчить.

У табори! У табори!
Ми полинемо всі враз!
Луг і цвіт, ліси і гори
Дожидають давно нас!

Л. Х.

П І Д Л Ю Т Е

Про Підлюте не забути
Українським новакам,
Хоч сьогодні ворог лютий
На верхах панує там.

У Підлютім ще нам бути,
Там, де Лімниця шумить,
Де благословив дітвору
Сам Андрей Митрополит.

У Підлютім ще нам бути,
Де між шпильми Горган
Вітер мовить незабутнє
Давню казку новакам.

Нам Підлюте знов здобути
Де батьки і матері
Виростали - й розвинути
Рідний прапор на горі!

В О Г И К

Вечером у таборі
Вогник розгорів,
Засвітили зорі -
Радість новаків.

Вітер ніс у гору
Іскри понад ліс,
І новий в таборі
Люд новацький ріс

Вогник розгорівся
Серед новаків
Іскорками вкрився
Казку розповів:

Руки там міцніли
І росли серця,
Щоб знову розцвіла
Рідна Сторона

Де зелені бори,
Шуми потічків,
У Карпатських горах
Я колись горів.

- Вогику рідненький,
Ще не пригасай,
Казку ту дивненьку
Новакам кінчай!

Грiлись біля мене
В колі новаки,
Ліс шумів зелений -
Рідні смерічки.

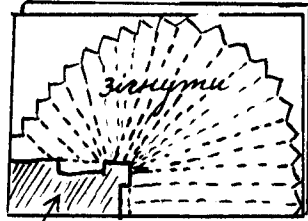
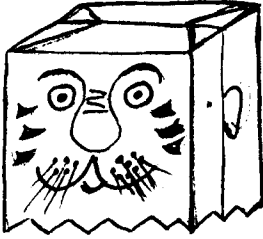
Хай ростуть в нас сили
Визволить наш Край!
Вогику наш милий -
Ще не пригасай!

Сестричка Мавка

ПІДЛЮТЕ - назва невеликої місцевини в Карпатах, де покійний Митрополит Андрей Шептицький мав кедрову палату, куди приїздив у літі на відпочинок. ГОРГАНИ - назва Карпатських гір в окрузі Підлютого. ЛІМНИЦЯ - назва гірської ріки що плила через Горгани. В Підлютому від 1927 року відбувались новацькі табори аж до 1930 р. коли Митрополит Андрей подарував прегарне місце і дерево на будову нового табору для новацтва на ОСТОДОРІ серед чудових лісів недалеко Підлютого.

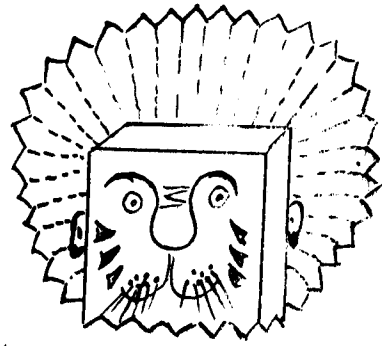
Врашіймо Творову Забаву!

Лев

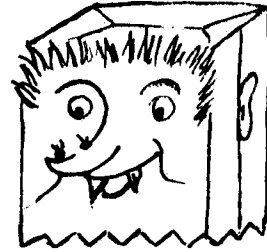
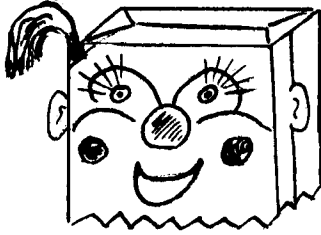
вигнути і приліпити до маски.

Лавна.

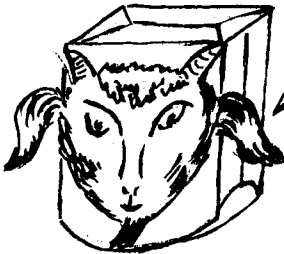

Карівниця

Паяц

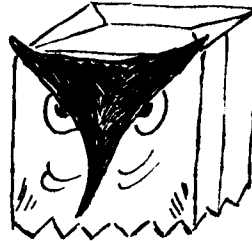

Коза

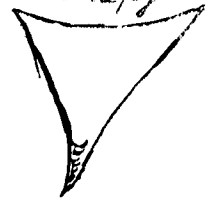

затяти і приліпити
ушка зі
середини

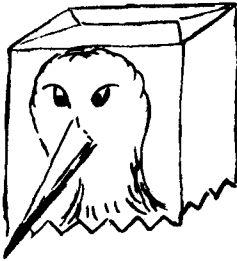
Сова

вигнути
окремо з коричневого
паперу

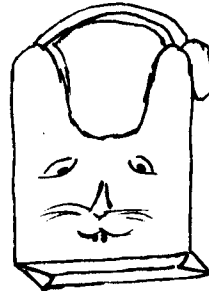
Бузько

зкрутити
дзвон з гербового
паперу і
приліпити.

Котишок

← приліпити
до ушок з паперу

Інструкції: на маски потрібно: 12-футові паперові торби, воскові кредки або фарби, кольоровий папір: Лев - жовтий або помаранчевий, сова - коричневий, Бузько - гербовий, кольорова білуха на кутас пазца.

Сірий Орел Ніна

САМОДІЯЛЬНА ГРА

Чи пригадуєте собі, друзі, ті гарні, безжурні дитячі роки? Роки, в яких казка ставала дійсністю, а діточа фантазія сильним переживанням? Всі чародійні постаті казок і забавки оживали в нашій уяві й ми переживали з ними радість і смutek. Ми говорили з ними, сміялись і плакали. Ми журились ними, тішились їхнім щастям, часом боялись їх і тремтіли перед ними. А іншим, знову, разом хотіли, ох, як дуже хотіли, стати частиною того світу казки: жити в палаті на дні моря, літати мов птах в повітря, мати надмірну силу, щоб побороти лихого, дужого змія чи стати переможцем в битві за щось гарне і недосяжне.

Сьогоднішні діти не дуже відмінні від нас. Вони, що правда, більше мріють про ракети, що літають довкола землі, про Марса та сателітів. Вони мріють стати астронавтами, та летіти на місяць. Думують про жителів інших планет і про це, що діється там, у тих невідкритих ще людиною просторах.

Помимо того, що зацікавлення нинішніх дітей є трохи відмінні від наших, їхня уява є так само буйна і широка, як колись у нас. І тому нам, новацьким виховникам, треба використати її. Ми мусимо сповнити велику потребу і бажання діточої душі перенестися, в здоровий спосіб, у чарівний світ казки, світ дивовижних явищ і переживань.

Сьогодні будемо переволати з дітьми лиш звичайну гру і слідувати, як помислово і зручно вони з неї вив'язуються. А завтра, дасть Бог, побачимо виявлення цієї самої фантазії не лиш для власного задоволення і забави, але у формі корисної для людства.

Тепер час нам, друзі, застановитись над цим, як оживити діточу фантазію, як допомогти нашому новацтву переживати приємні хвилини. Одним із засобів поширення уяви дитини є самодіяльна гра. Способів переволчення самодіяльної гри є так багато, як дітей. Кожна дитина зуміє в іншій формі себе виявити і з іншою швидкістю увійти в той дивовижний світ казки.

Одначе нам, друзі, треба звзунитися до чотирьох метод:

- 1/ Інсценізація розповіді, пісні, вірша і т.п. відігранням ролі дієвих осіб/людей, рослин, тварин і т.п./
- 2/ Представлення дії /розповіді, пісні, вірша і т.п./ рухами
- 3/ Представлення дії голосом
- 4/ Представлення дії рухами і звуками.

Інсценізація /грання ролі/. Розказуємо дітям розповідь, а опісля назначуємо кожній дитині роль, яку вона має відіграти. Наприклад: Легенда про св.Врія, що поборов змія. Дієві особи: св.Врій, король, змій, квіти, птахи, люди і т.п. Діти стараються відіграти свої ролі так, як в казці. Можна їм дати можливість "переодягнутися", але в такі "строї", що є під рукою /хустка замість хвоста, патик замість

списа, зелена галузка замість корони і т.п./
Други спосіб - це відіграння ролі, але без попередньої розповіді. Повідомляємо дітей, що ми будемо, на примір, козаками, які виби - раються в похід на татар. Провідник гри /сестричка або братчик/ керує і переводить "похід", а новацтво виконує все, що їм призна - чено. Примір: провідник повідомляє: прохолодно тихенько через во - рожий терен. Новаки йдуть так тихенько, щоб ніхто не почув. Ідемо через густі кущі. Діти грають так, що ніби передираються через ку - щі. Присідаємо... Прислухаємось до ворожих звуків... Сідаємо в байдаки... веслуємо... Стріляємо... Нападаємо на ворога... Б"ємо - сь на шаблі... і т.д. Так можна відіграти різні події, які є темою сесдин. Примір: У.С.С. здобувають Львів і вивішують прапор на рату - ші; упівці будують своє зимове схоронище; звірята готуються на зиму; явища природи; дощ, вітер, хмари, дід мороз, зима, весна і т. п. ідуть до царя Гороха в гостину. Слідуючий спосіб є також ефектовний. Ділимо рій на три частини. Перша група старасться відіграти якусь подію з життя роя, а дві слі - дуючі групи, що є глядачами, старасться навипередки відгадати.

Представлення дії рухами. Провідник гри сядовить дітей вкруг і на - казує їм, щоб уважно його слухали та і виконували всі ці рухи, що він. Тримавши обидві руки на колінах, провідник починає розказува - ти казку.

Примір: Був собі лісничий. Одного дня взяв він рушницю /рухами ви - конує це, про що говорить, а діти наслідують/, повісив на плече і пішов в ліс... іде - йде /провідник вдаряє руками по колінах і ви - дає звук, неначе хід/... Став - поглянув на право... поглянув на ліво... подивився вгору... /діти весь час наслідують рухи провід - ника/. Сповідання продовжується: лісничий біжить /б"ємо в коліна руками швидше й сильніше/... пливе /виконуємо рухи кравля/... ска - че /підносимо руку вгору й опускаємо знов на коліна/... лізе на дерево... стріляє і т.п. Гра ця дуже ефектовна і діти нею дуже за - хоплюються. Можна розказувати розповіді на різні теми.

Приклади: Поїзд - Новаки стають один за другим довкола ватри. . Кожен кладе одну, або обі руки на рам"я того, що стоїть перед ним. Братчик є паровою машиною, а новаки возами. Братчик веде цілий "по - їзд" то ходом, то бігом кругом ватри. На даний знак кожен новак підносить ліву або праву ногу того, що стоїть перед ним і цілий "поїзд скаче"вперед. Можна також створити два поїзди, які будуть їхати в протилежний бік. Братчик, або назначений наперед "кондук - тор" диригує: "обернутися", "звільнити рух", "стати на місці". Но - ваки мусять точно додержуватися всіх наказів.

Море:

Братчик каже: "Ми прийшли над море. Дивіться море виступає на беріг" - новаки підносять руки вгору та знижують додолу.

"Море б"є об сушу" - дають руки вперед та помало притягають їх до себе.

"Море хвилює" - дають руки на боки і махають ними вгору й вдолину.

"Море шумить" - труть долонями.

"Море гуде" - плещуть до такту в долоні.

"Море гойдає кораблі" - присідають до землі та підносяться вгору.

"Море співає" - співають пісню.

Літак. Новаки присідають в крузі один за другим. Братчик пояснює:

"Літак залучує мотори" - новаки згинають руки наперед себе і крутять ними, наслідуючи рух пропелера.

"Літак підноситься вгору" - даліше крутячи руками, новаки підносяться до стоячої постави.

"Літак вилітає з летовища" - біжать довкруги ватри, даліше крутячи руками.

"Літак обертається в лети" - біжать в протилежний бік.

"Літак обертається в повітрі" - випростовують руки на боки, звертають тулуб на право і обертаються на місці. Це саме повторяють в лівий бік, а потім знов в правий.

"Літак осідає на летовищі" - присідають до землі, знов крутячи перед собою руками.

"Літак спиняє мотори" - сповільняють "рух пропелера".

"Літак здержується" - закладають перед собою руки - одна на другу.

Представлення дії голосом.

Провідник садить дітей в круг і перед тим заки зачне оповідати, умовляється з дітьми, які вони мають виконувати звуки почувши в оповіданні певні слова. Провідник оповідає, а діти додають закраски оповіданню звуками.

Примір: умовляємось, що по кожнім слові "вітер" діти будуть казати "ш-ш-ш", "ліс" - "у-у-у", "вовк" - "а-у-у", "вовчєня" - "ав-ав", "двері" - "скрип", "музика" - "тра-ля-ля". Потім провідник розкажує: "В темному густому лісі /діти: "у-у-у"/, де часто гуляє вітер/"ш-ш-ш/ жив собі старий, сірий вовк /а-у-у/. І мав він маленьке, грубенєке вовчєня /ав,ав/. Одного дня, як в темному, густому лісі/-у-у-у/ перестав гуляти вітер /ш-ш-ш/, вовк /а-у-у/ відчинив в хаті двері /скрип/ і випустив на двір своє маленьке вовчєня /ав-ав/ і т.д.

Представлення дії рухами і звуками.

Цей спосіб самодіяльної гри найкраще перевести підчас ватер в таборі чи на прогулянці. Придумуємо різні /"тайні"/ звуки, рухи і виклики. Звуки - руками /можна вживати на початку або при кінці заняття/. Діти мусять навчитись плєскати послідовно і до такту.

Примір: Вдаряємо в долоні числячи: раз, два, три, чотири - павза - раз, два, , раз, два, раз, два, три, чотири - павза - раз, два, раз, два, раз, два, три, чотири, раз, два, три, чотири - павза - раз! Коли діти навчаться плєскати рівномірно і до такту, числення опускаємо. Також новаки можуть наслідувати звуки птахів, звірят і комах; звуки, які чуємо в щоден ому житті: лет джетів, стукіт кінських копит, хід поїзду, свистіння ракет, шум лісу, виття вітру, оклики індіян і т.п.

Примір: Ділимо дітей на три групи. Провідник показує рукою на першу групу і всі діти в ній кажуть "чу". Коли вкаже на другу групу, діти також кажуть "чу". Провідник на зміну дає сигнал знов першій, а потім другій і знов першій. Слухаючи, чуємо звук поїзду. Коли "поїзд" їде вже з великою швилкістю, остання група кличе: "у-у-у". Коли "поїзд" доїздить до станції, звільнює свою скорість. Рухи: діти можуть наслідувати скоки звірят, лет птахів, ріст цвітів, дерев і т.п.

Примір: діти замикають круг тримаючись свого сусіда за бедра. На знак всі починають скакати як "зайчики", лізти взад, як раки, або "літати" як пташки. Спускаючи руки, діти наслідують псів, слонів і т.п. Також діти можуть наслідувати колихання трави. Присідають в

крузі і пошаленько витягають руки вгору та підносять до гори. Тоді звертають руки на право, на ліво, вперед. Також можуть наслідувати шум трави, кличучи "ш-ш-ш". При сильнім вітрі трава хилиться нижче і нижче, і аж зовсім "кладеться на землю". Діти прикладають і зводять руки в долину.

Виклики нам всім є добре знані. Виклики такі, як "ми голки", "ми хочемо їсти", чи навіть "гарно, гарно, дуже гарно", ми пераз самі вживали. Однак новачки повинні мати свої власні виклики. певні виклики можемо також з дітьми співати, напр.: В одній тонації перша група співає: "вовчки". Друга група у слідуєчій тонації співає також "вовчки". Після співає третя, а відтак четверта група, на кінець всі кричать разом "це ми малі вовки - гар, гар, гар."

Звуки, рухи і виклики є побажано комбунувати разом і пристосовувати до різних тем, нпр.:

Тема "Ідемо в поле"

1. Ідемо в поле /чотири удари в долоні/
2. Зриваємо цвітку
3. Спикаємо цвітку /глибоко влихаємо повітря два рази/.
4. Вигукуємо: а-а-а /а за четвертим разом/: пчих!
5. Ворожимо з цвітки: буде вітер, не буде /П"ять разів/
6. Вигукуємо: "буде вітер!"
7. Звистимо, немов вітер
8. Лева /піднесені руки вгору/ починає хитатися в один, то в другий бік, скорше, скорше, а опісля поволіше.
9. Вітер устає
10. Діти ідуть додому /плещуть в долоні чотири рази/

Тема: "Ракета летить на місяць"

1. Ідемо до ракети /вдаряємо в долоні три рази/.
2. Витягаємо з кишень сірники
3. запалюємо сірник: чи-чирк!
4. запалюємо ракету: ш-ш-ш!
5. Вислимо: 10-9-8-7-6-5-4-3-2---у-у-у
6. Ракета вибухає: Бух!

Сподіюсь, що цих кілька вказівок будуть допоміжні у Вашій праці з новацтвом. Щоб лати дітям гарні переживання, не пожалійте однак своєї фантазії та уяви.

Г Р И І З А Б А В И

1. Навколо сліпого ведмедя /рухово-чуттєва/

На віддалі десяти стій від "сліпого ведмедя" /одного новака із зав'язаними очима/ утворюється круг. "Сліпий Ведмідь" держить в руці звинену газету і старається нею вдарити одного з новаків, що стоять в крузі. Всі учасники гри кружляють то в один то в другий бік, стараючись обминути удар ведмедя! Той, що його "ведмідь" поцілить, стає у середині круга й гра продовжується спочатку.

2. Король /рухова/

Учасники гри стають на одній нозі й утворюють круг. На поданий знак, кожний новак, підскакуючи на одній нозі старається штовкнути своїх сусідів так, щоб вони втратили рівновагу і стали на обидві ноги. Останній стає королем.

3. Кривулька /рухова/

Чотири новаци стає у ряд, віддалені один від одного три стопи. Перший в ряді стає на струнко, другий присідає до землі, третій клякає і спирається руками об землю, четвертий стоїть на струнко. Решта граців, як бігуни. Вони мають завдання перебігти д о в к о л а першого, п е р е с к о ч и т и через другого і третього, перебігти д о в к о л а останнього й повернутися на місце.

4. Сардинки /рухово-чуттєва/

Один учасник гри ховається в лісі. Інші за ним шукають. Той, що знайде захованого юнака, ховається біля нього. Коли третій їх відшукає, змінюють місце сховку і ховаються втрійку. Гра триває так довго, аж всі новаци заховуються. Накінець гукають, щоб їх знайшов братчик.

5. Детектив

Розкладаємо перед новачками різні речі цюденного вжитку. На підставі цих речей, новаци мають відгадати, якою людиною є їх власник. Чи він багатий, де мешкає, де працює, чим цікавиться і т.п. Кожний учасник гри має завдання зложити цілий життєпис незнайомого, немов детектив.

Г Е Т Ь М А Н Щ И Н А

/Новацький змаг/

ПРИМІТКА: Цей змаг узятий із ігрового комплексу до II-гої Новацької Проби "Джура", який небавом появиться друком у Видавництві "Вогонь Орлиної Ради". Рекомендуємо цей змаг до перевірки знань новаків із ділянки історії України на II-гу пробу. Коли змаг переводимо окремо від ігрового комплексу "Джура", слід до нього новаків відповідно приготувати, заз-найомлюючи їх із матеріалом, що його провіруватимемо на змагу.

ФОРМА ЗМАГУ: Замкнене коло. Вихідний пункт є рівноча-сно збірним пунктом. Між пунктами новика йдуть за знаками мандрівника.

ВИРЯД: Папір до писання, олівці, лук і стріли, образок Покрови, гетьманські клейноди, коверти, хустки.

1. **ВІДКРИТТЯ:** Удар в барабани. Збірка в крузі. Клич: "Пугу-пугу! Козак з лугу!" "Готуйсь!" Перевірка при-сутности.

2. **ЗБІРНИЙ ПУНКТ:** Братчик випускає по двох новаків, що п'ять хвилин. Зайняття для тих, що чекають на свою чергу й тих, що вертаються зі змагу:

а/ **Гра:** "Петре, де ти?"

Грачі творять круг, держачись за руки, лицем до сере-дини. Двох з добре заслоненими очима ходять по крузі. Один з них - Петро, а другий - його товариш. Това-риш шукає Петра й кличе: "ПЕТРЕ, ДЕ ТИ?" Діставши відповідь: "Я ТУТ!" спішить у напрямі голосу. Але Петро, відозвавшись, міняє місце, щоб змити това-риша. Тоді товариш питається знову. Якщо один одного зловить, стають у круг, а гру продовжують два наступ-ні новаци. У великому крузі треба визначити на одного товариша двох Петрів. Ті, що творять круг, повинні за-ховуватися якнайспокійніше, щоб Петро і його товариш могли використати для себе навіть шелест кроків. Як-що ловлячі зближаються занадто до круга, то новаци кличуть: "ОБЕРЕЖНО!".

б/ **Пісня:** "Гей, на горі, там женці жнуть"
Гей, на горі, там женці жнуть,
А попід горою
Долом-долиною
Козаки йдуть.

Попереду Дорошенко /2 рази/
Веде своє військо
Військо запорозьке
Хорошенько.

А позаду Сагайдачний / 2 рази/
Що проміняв жінку
На тютюн та люльку -
Необачний!

- в/ Гра: "Подертий наказ!" Доручення, що його новаки мають виконати, пишемо на картці, дремо картку на куски і даємо новакам, щоб відчитали. Можна перевести цю гру, як змагання між роями.
- г/ Гра: "Сліпі вартові" - Два новаки сидять прив'язані шнурками до пеньків. Інші поділені на дві групи, творять сторожів і напасників. Вартові стоять біля в'язнів і мають зав'язані очі, а напасники відходять поза визначену лінію у віддалі 10 кроків. Завданням напасників є підійти якнайтіхіше, розв'язати в'язнів і звільнити їх. Коли вартовий діткне напасника, цей останній мусить вернутися поза лінію і починати від початку. За звільненого полоненого дається 10 точок, за кожного діткненого напасника дві точки. Важливим є заховувати цілковиту тишу.
- г/ Гра: "Шептані накази" - Новаки в лаві. Впорядник шепоче накази. Новаки виконують.
- д/ Гра: "Поштар" /за гетьмана Многогрішного заведено в Україні першу пошту/. Кожний новак, крім одного, рисує довкруги себе на землі коло, проміром одного кроку. Кола віддалені від себе на п'ять кроків. Кожний новак у колі репрезентує якесь місто України. Новак у середині /без кола/ - це поштар, що зачинає гру розмовою: - ВЕЗУ ПОШТУ! - ЗВІДКИ? - ЗІ ЛЬВОВА /для прикладу/. КУДИ? - ДО ХАРКОВА! Тоді Львів і Харків міняються місцями, а поштар старається зайняти одне з вільних місць. Коли це йому вдалося, прибирає собі якусь назву українського міста, а новак, що залишився без місця, стає поштарем і зачинає гру на ново.
- е/ Гра: "Місто на букву" - Один із учасників гри підкидає м'яч. Цей, що піймав, повинен сказати назву міста України на умовлену перед тим букву. Хто своєчасно не скаже назви, виходить із гри. Хто залишиться останній - виграв.

3. ПУНКТ I: Стріляння з лука. Кожний новак стріляє три рази. За поціл одержує визначену кількість точок.

4. ПУНКТ II: Назвати п'ять полків Хмельницького.

5. ПУНКТ III: На пункті є образок Покрови. Зробити щось в честь Покрови /прибрати, збудувати капличку з патичків, заспівати пісню, тощо/.

6. ПУНКТ IV: Чигирин. Знайти клейноди, що їх заховав гетьменський післанець, коли його оточили москалі /клейноди на дереві, по можності в дуплі - треба їх знайти й віддати братчикові/.

7. ПУНКТ V: Заадресувати листа до одного з гетьманів.
8. ПУНКТ VI: Розказати про гетьмана Мазепу.
9. ЗАКРИТТЯ: Збірка в крузі. "Пугу-пугу" - "Козак з лугу"!
"Джури - Готуйсь!"

З А Г А Д К И
=====

Без рук, без ніг, тільки з рогами
А ходить попід небесами.   місяць/
Без дров, без вогня, а світить і гріє щодня.   /сонце/
Не кінь, а біжить, не ліс а шумить?   /річка/
Не золоте, а найдорожче.   /життя/
Чия голова не має носа?   /капусти/
Має гребінь, а не може ним чесатися?   /півень/
Вірно людям я служу, їм дерева стережу,
Дзьоб міцний і густий маю, шкідників їм поїдаю. /дятель/
Зимом спить, літом бrenить.
Понад води, понад сади літає,
Солодку росу збирає.   /бджола/
Уночі літає, вогнем миготить, а диму не має. /світлячок/

Загадки навесело

Що станеться з червоною, шовковою хустиною, коли її на п'ять
хвилин опустити на дно моря?   /буде мокрою/
Коли беззубий дід почує біль зубів? /коли його пес вкусить/
Скільки горобець зробить кроків на сім років? /жадного, бо го-
робчик скаче/
Куди ми найбільше ходимо?   /вперед/
Чи може бузько назвати себе птахом? /ні, бо він не вмiє гово-
рити/
Якої недуги не буває на землі? /морської/
В кого є ще такі голки, як в їжака ? /в їжачихи/
Яке море не глибоке? /намальоване/

К О С А Р І

Участь бере необмежена кількість виконавців /хлопці/. Одягнені в білі штани, босоніж, можуть мати вишиті сорочки, на головах солом'яні капелюхи, при поясі торбинка /мішочок/ з каменем до гострення коси, в руках коси. Виходять боком доставним кроком: ліву ногу дають вбік і до неї доставляють праву. Одночасно косою роблять рух наче косять траву /замах від правої до лівої сторони/. Лицем звернені до глядача. До кінця першої стрічки всі уставляються півколом на площі /або сцені/.

На слова: "До обіда покосили"
косарі ставлять коси перед собою, вістря коси вгору, кінець вістря з правої сторони. Лівую рукою держать косу, а правою виймають камінь з торби.

На слова: "Гострі коси притупили"
потягають каменем вздовж вістря, наче гостять його.

На слова: "Ей, нуте косарі і т.д."
виконують рух каменя і посуваються даліше вколом, за лівую рукою, аж вернуться на свої місця.

На слова: "По обіді оддыхали"
клякають на праве коліно, а на стегно лівої ноги кладуть вістря коси.

На слова: "Потім коси покленали"
кулаком правої руки наче побивають косу.

На слова: "Ей, нуте косарі і т.д."
встають і косять, як попередньо, аж вернуться на свої місця.

На слова: "А ввечері холодком"
півколо розривається на середині і творяться два кола, або й більше, залежно від кількості учасників. Коси складають в середину, вістря на землю /держакі разом, а вістря наче проміння зв'язки в різні сторони. Держакі зв'язати разом, щоби трималися - найкраще наложити гумку, яку кожний з учасників може мати на руці/.

На слова: "Клади стіжочки рядком"
хлопці беруться за руки і підносять їх високо вгору, нахиливши їх легко до середини кола. Одночасно ідуть колом вправо доставним кроком /права вбік, ліву досувають/.

На слова: "Ей, нуте косарі і т.д."
ходять даліше вколом, можуть тільки змінити напрям.

На слова: "Як стіжочки покінчаєм і т.д."
беруться по два за праві руки і гуляють.

Жнива - Обжинки

Участь бере необмежена кількість виконавців. Вони діляться на дві групи, які уставляються на двох протилежних сторонах площі, чи сцени. Перша група зачинає співати пісню:

Ой, ниво, ниво" і т.д.
а друга група "відповідає"

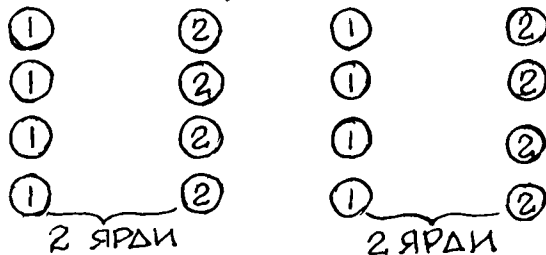
П О Л О Т Н О
=====

Може брати участь більше число виконавців, але мусить бути парне число. Перед початком треба означити учасниць чи-словом "1" та "2". Кожна "2" має навинену стрічку /стяжку/ довкола себе у поясі, довгу на 2 ярди. Стрічки у двох красках, прим. рожева й біла. Краски укладати перемінно: раз біла, раз рожева і т.д. Дівчата зачинають співати:

"Ой, на горі грядочка
Посіяла льон Наталочка.."

і входять рядами на сцену, чи площу доставним кроком: ліву ногу дають вбік, а до неї доставляють праву. Лицем звернені до глядача. Одночасно виконують рух, наче сіють льон: лівою рукою підтримують перед собою ґартушок, чи кошик з насінням, а правою ніби набирають насіння і розсивають вправо.

Дальші слова і мелодію першої стрічки ужити на уставку на визначені місця, як показано на схемі:

На слова:

"Ой, на горі грядочка - руки на бедрах

Підливала льон Наталочка ..." руки обі разом перед собою, наче держать коновку з водою і поливають грядку, то вліво, то вправо.

На мелодію:

"Ля, ля, ля - дівчата зазначені "1" та "2" звертаються до себе обличчям і дрібним кроком підбігають до себе, а зустрівшись на половині віддалі між собою, ловлять одна одну за стан і обкручуються до такту /голубчик/

На слова:

"Ой, на горі грядочка,
доставним кроком вертаються на свої місця. Обі руки на бедрах.

На слова:

"Ой, полола льон Наталочка"
правою рукою виконують рух наче виривають /вискубують/ бурян, ліва рука на бедрі.

На слова:

"Ля, ля, ля"
як попередньо підбігають до себе і крутяться.

На слова:

"Ой, на горі грядочка"
доставним кроком розходяться в противні сторони на свої місця.

На слова:

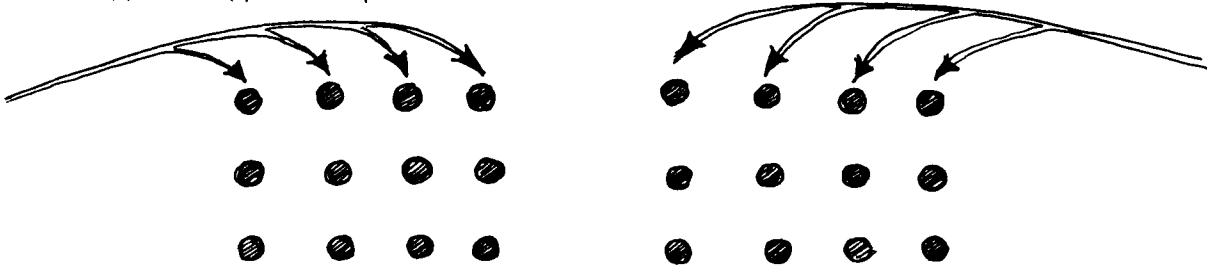
"Ой, збирала льон Наталочка"
згинаються до землі і правою рукою ніби хватають і підривають жмутки льону і кладуть на ліву руку, що є легко зігнена перед собою.

"Молод господар" і т.д.

Безпосередньо по тому обі групи зачинають співати разом:

"Ішли женці в поле жати.."

і виходять "гусаком" або парами й уставляються на визначених заздалегідь місцях:

зачинають співати:

"Вгору, сонечко вгору..."

Права нога вперед, одночасно ціле тіло похиляється низько вперед, ліва рука наче придержує збіжжя, а права зі серпом виконує двічі рух наче жне. Це відбувається на слова:

"Вгору сонеч - а на склад "ко вгору" - обі руки з замахом вліво підносяться боком вгору /наче зачеркують коло/ і опускаються вниз до правої сторони. При цьому ціле тіло виконує оборот вліво, на пальцях обох ніг, а на слово "вгору" праву ногу доставляють до лівої. Ці рухи повторюються аж до кінця пісні.

Тепер женці розходяться в різні сторони і збирають колосся. Згодом кілька присідає на землі, одна плете вінець, другі подають колоски, ще інші збирають даліше колоски. При цьому співають пісню:

"Ой, літає соколонько по полю..." /Гл. Вог.ч.22.1959, ст.34/

До кінця пісні вінок готовий /він мусить бути зроблений заздалегідь й непомітно винесений, прим. у фартушку дівчатами, що плетуть вінець/. Тоді дівчата зачинають співати пісню:

"Місяцю нароженьку..." і т.д.

Вони вибирають з-поміж себе "княгиню", дають їй вінок на голову, окручують довкола і співаючи виходять повільним кроком.

На: "Ля-ля-ля"

дівчина "1" крутиться на місці, тримаючи праву руку, легко зігнену луком над головою, ліва рука на бедрі. Одночасно дівчина ч."2" - доставним кроком підходить до дівчини ч."1".

На слова:

"Веретенем крутила

Білу нитку довгу упряла"

дівчина виймає і держить лівою рукою кінець стрічки, якою обкручена дівчина ч."2" одночасно пальцями правої руки робить рух наче пряде /звертається боком до глядача/.

Дівчина ч."2" з руками луком над головою, крутиться і "розмотується" зі стрічки, а одночасно посувається на своє місце. Тоді бере другий кінець стрічки в руку.

На слова:

"Цілу нічку не спала

Полотенце скоренько ткала"

дівчата до такту підносять кінець стрічки високо над головою, або доторкають ним до землі. Належить звернути увагу, щоби в той час, коли дівчина ч."1" доторкає кінцем стрічки землю, дівчина ч."2" держить другий кінець над головою і противно /так, щоби все була скісна лінія/.

На: "Ля - ля - л я"

виходять двійками, держучи стрічку вгорі.

=====

В О Г О Н Ь   О Р Л И Н О Ї   Р А Д И

Видає: ОРЛИНИЙ КРУГ і ЛАНКА "Н" КАДРИ ВИХОВНИЦЬ
під проводом пл.сен. Анізи В е р е с ю к

Рисунки: ст. пл. Іриной Ю р ч у к, ЛЧ.

Адреса Редакції: пл.сен. Аніза Вересюк
101 Oakdale Street
Wethersfield, Connecticut 06109

Адреса Адміністрації: пл.сен. Леся Юзенів
206 East 9 Street
New York, N.Y. 10003

Відбито офсетом 500 примірників.

